

Haandbog for due-elskere

af Cl. R. (Caspar Claudius Rosenhoff)

Elektronisk faksimile udgave af:

”Haandbog for Due Elskere”

~ oprindeligt udgivet i Kbh. 1860.

Center for Biodiversitet

2012

I

© Center for Biodiversitet, 2012

ISBN: 87-90531-02-7

Redaktør: Heine Refsing

Original venligst udlånt af Tage Mogensen,
Danmarks Racedueforeningers Museum og
Arkiv.

Overskud fra udgivelsen går ubeskåret til
Centerets arbejde for biologisk og kulturel
mangfoldighed.

Du har downloaded en light udgave.

Indholdet er komplet; men du kan ikke
printe bogen ud.

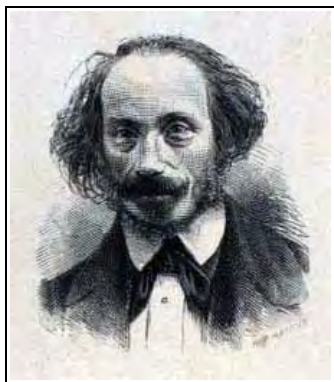
Bestil en printbart kopi i høj opløsning på:
www.biodiverse.dk

Din støtte gør det muligt at publicere mere

Center for Biodiversitet
Hvejselvej 127, 7300 Jelling

www.biodiverse.dk

Caspar Claudius Rosenhoff

(18. nov. 1804 -
19. jan. 1869)
foto: Wikimedia

Caspar Claudius Rosenhoff blev født og opvokset i København, i den periode hvor duekulturen var på sit højeste.

Han er dog mest kendt som forfatter, journalist og bladredaktør, og om han selv var aktiv duemand er uklart. Men han var en flittig skribent, og med "Haandbog for Due Elskere" i 1860 har han æren for en af de første eller den første dansksprogede bog om duehold.

C. C. Rosenhoff var en tidlig forkæmper for frihed og retfærdighed. Hans vigtigste projekt var udgivelsen af et politiske tidsskriftet "Den

Frisindede”, som han dog tilsidst måtte opgive i 1846. Tynget af gæld, fordi bladet ofte blev beslaglagt af censuren, og han idømt bøder for sin demokratiske agitation.

Han udgav også talrige noveller, digte mm. Og han var afholdt af mange i sin tid – han fik en statsunderstøttelse på 200 Rigsbankdaler om året tildelt af Christian d. 8, endda på baggrund af anbefalinger fra 2 af sine politiske modstandere J.L. Heiberg og H.C. Ørsted.

Hans anvisninger om dueavl er nogle steder lidt pudsige efter nutidige standarder. Rosenhoffs sans for retfærdighed fornægter sig ikke, end ikke når det gælder duehold; men skinner tydeligt igennem i det grundige kapitel om at lokke duer.

Da Frederik d. 7. opgav enevælden og gav Danmark en fri forfatning med Juni-grundloven af 1849, hilste Rosenhoff ændringen med jubel og hyldede Grundlovens giver i sine skrivelser.

Ifølge samtiden var han uegennyttig og nøjsom, tilfreds med sine kår og ”den Lykke, der var bleven ham til Del i et Liv, fuldt af Udbytte, Kjærlighed og Nydelse”.

Læs mere om Rosenhoff:

http://da.wikipedia.org/wiki/Claudius_Rosenhoff

<http://www.litteraturpriser.dk/1850/rclaudiusrosenhoff.htm>

Haandbog for Due-Elkere.

Indeholdende:

Duernes Beskrivelse, om Indkjøb, Fangst, Slag,
Fodring, Pleie, Barring, Benner, Fjender,
Nytte, Skade, Sygdomme, m. m.

Med et Tillæg om "Duekunster".

Efter Ludv. Brehm og flere Ornithologer
ved G. N.

I n d h o l d :

- I. **Indledning.** Duernes Opelstning fortjener Opmærksomhed, navnlig fra Landmandens Side. S. 1.
  - II. **Om Duerne i Almindelighed.** (Duernes Naturhistorie.) S. 4. — Ringduen S. 7. Skovduen 9. Turtelduen 10.
  - III. **Duernes Bolig.** Duehuse. Duehjul (Dreiehuse). Dueflag. Rækker og Reder, S. 12. (Ægyptiske Duehuse).
  - IV. **Om at købe Duer.** Kjendetegn paa unge og gamle, Han- og Hunduer. Duernes Tegning. Deres Udvikling, Alder m. v. S. 20.
  - V. **Om at fange Duer.** Lovlighed og Ulovlighed. Lolkemidler. Bilde Duers Fangst. S. 27.
  - VI. **Om Duernes Fodring.** De 9 vigtigste Slags. S. 33.
  - VII. **Om Duernes Drif.** S. 38.
  - VIII. **Spørmeget skal man give Duerne at æde?** (Om Benævnelsen *Markduer* eller *Markflyvere*.) S. 40.
  - IX. **Om at tilvænne Duer.** S. 42.
  - X. **Om Duernes Parring.** S. 45. (Forsøg med at lade Duerne udruge Kyllinger.)
  - XI. **Om Duernes Fjender.** Pattedyr, Insekter, Fugle. Midler derimod. S. 50.
  - XII. **Om Duernes Benner.** Krager, Svæler osv. S. 51.
  - XIII. **Om Duernes Nytte.** Kjødet, Excrementerne (til Gjær, Sæbe og Gjødning), medicinske Brug &c. S. 60.
  - XIV. **Om Duernes Skade.** S. 66.
  - XV. **Om Duernes Sygdomme.** Fældningen — Taring — Fedtjertelens Forhærdelse — Kopper — Udslæt — Bysber — Utoi — Melancholi — Skade i Kroen — Beenbrud. S. 67.
  - XVI. **De fortrinligste Afændringer.** Betragtninger med Hensyn til Ingaelsen. Kunstlig Udrugning. S. 74.
  - XVII. **Duekunst.** — Tillæg, 6 St. S. 76.
-

I.

I n d l e d n i n g.

Genhver — om end ved første Diekast nok saa ringe — Gjenstand, der kan blive til Indtægtskilde, fortjener Dpmærksomhed. Det er de mange smaa Bække, der gjøre en stor Aa. Forskjellige saadanne, tilspindeladende underordnede, Industrigræne, der tidligere dog have afgivet ret anstændigt Bierhverv, ere paa de senere Aar atter blevne fremdragne og omfredede, om end med mere eller mindre Held, saasom: Silkeormes Opflækning, Bistaders rette Anlæg, Frugttræers Forædling, kunstig Fiskefangst og Fiskeformering etc. etc. Ved særlige Skrifter have Videnskaber og Theori søgt at samvirke med Erfaring og Praxis.

Nu er det vistnok sandt, at Landmanden — (og hans Larv er det vel, man nærmest har havt for Die) —, naar han har et udstrakt Lod og han vedborligt skal passe sin Drift, kun saaer ringe Tid tilovers til at bestjeftige sig med de saakaldte Huusslidsgjenstande; for ham er Agerbrug det Bæ-

sentligste, det saa at sige ene Fornødne. Men efter-
 som Folkemængden tiltager, vil Arealen efterhaanden
 blive mindre for hver Enkelt, og den Tid kan da
 nok komme, at Alt, hvad der lader sig benytte, maa
 benyttes og tages til Indtægt. Den Tid behøver
 just ikke at være fjern; da man ikke mere vil see —
 hvad man nu ofte seer — store Havestrækninger hen-
 ligge ucultiverede, med forkrøblede Træer og ned-
 falden ubenyttet Frugt, formedelst Eierens Mangel
 paa Tid. Derhos maa erindres, at Qvinder og
 Børn retvel kunne syse med Sligt, uden synderlig
 Skade for Markarbeide og Huusvæsenet. Hvorvidt
 Skolelærere, som man pleier at nævne som Bære-
 rer og Fremhjælpere af alt Saadant, virkelig kunne
 besatte sig med Bier og Silkeorme, med Frugttræers
 Plantning og deslige, uden Afbræk i deres pædago-
 giske Studier, skulle vi ikke afgjøre. Forstjellige
 Egne have forstjellige Fordringer i saa Henseende;
 men vi troe dog, at det kan tjene som nogenlunde
 almeengyldig Regel: man kan godt gjøre det One,
 uden at forsømme det Andet, om end Ingen, som
 det hedder i Skriften, kan tjene to Herrer.

Hvad nu Opelsningen af Duer angaaer, da
 synes denne uskyldigt at have tabt sig hertilands.
 Uden paa dette Sted allerede at ville veie disse
 „fromme“ Dyrs pecuniaire Nytte og Skade, Fordeel
 og Tab imod hinanden, hvorom længerhen vil blive
 talt, maae vi blot anføre den uskyldige Underhold-
 ning, den idylliske Nydelse, som Synet af de kjæle,

smukke Fugle afgiver. Hvor yndigt er det f. Ex. ikke, naar man træder ind paa et gammelt Herresæde, at see disse velsignede Skabninger, snehvide og brogede at trippe omkring i Gaarden og lette Binger til Flagren!

Allerede i de ældste Dage, saa langt Historien naaer, nævnes Duen. Den blev betragtet som Freneds Bringer, og man har paa mange Maader forstaaet at drage saavel Gavn som Glæde af den. Det var Duen, der bragde et friskt Olieblad i sin Mund til Arken, og Noah vidste da, at Vandet var lettet fra Jorden (1 Moseb. 8. 8—11). Et Par Turtelduer eller to unge Duer (ligesom Lammet et Symbol paa Reenhed og Ustyd) offrede Maria, da Jesus fremstilledes i Templet (Lukas Ev. 11. 24). Guds Aand foer ned som en Due, da Jesus blev døbt af Johannes (Matth. 3. 16. Mark. 1. 10. Luk. 3. 22). Forløseren siger selv (Matth. 10. 16) Værer snilde som Slanger og uden Falskhed som Duer.

Ligesom Bibelen, omtale de gamle historiske Skrifter idelig Duen og lovprise dens gode Egenskaber. Og en saadan, af Herren selv som Monster paa en af de herligste Dyder anbefalet, Skabning skulde vi betragte med Ligegyldighed? Nei, den fortjener vor hele Opmærksomhed, og heldigviis er saavel dens første Anskaffelse som dens senere Forplejning forbunden med saa forholdsviis ringe Bekostning, at den fattige Dagleier og Huusmand ligesaa godt kan anskaffe sig et Par Duer og med dem

dele sin tarvelige Frokost, sine knapt tilmaalte Kartofler, som Gaardmænd, Herremænd og Andre kunne holde „Floffe“, anlægge rigt udstyrede Duehuse, Dueflag v. s. v. Uden at være nogen egentlig Dueelster, Duekræmmer eller at have Fordelen kun til Diemed, ville begge Parter have rigelig Nydelse for ringe Uleilighed.

Vi begynde vort lille Skrift med Duens almindelige Beskrivelse. Vi tillade os derved at gjøre ordret Brug af Dr. Kjerbøllings Fremstilling. Dels fordi, at denne anerkjendte Ornitholog maa betragtes som et mere paalideligt Hjemmel end Udtogs Udtog af tydske og andre Skrifter, dels ogsaa fordi han i sit Bærk „Danmarks Fugle“ har bestræbt sig for at gjengive de terminologiske Udtryk i et for Lægmænd forstaaeligt Sprog.

II.

Om Duerne i Almindelighed, eller Duernes Naturhistorie.

D u e r, Columbini.

Næbet middelmaadigt, sammentrykt, lige; Overhæven, hvis Kanter hvælve sig ud over Underhæven, bøier sig i Spidsen meer eller mindre ned over Undernæbet.

Næseborene ligge under en blød Knude ved Roden af Næbet.

Benene med Fortærne lidet eller aldeles ikke forbundne ved Basis; Bagtaoen ligger med dem i samme Plan.

Bingerne hos de fleste skiftede til en hurtig Flugt*); Halen har 12 indtil 14 Styrere.

Duerne ere i over 100 Arter**) udbredte over hele Verden. De danne Obergangen fra Spurvefuglene til Hønsene, og Mogle henregne dem med disse til følgende Orden (d. e. til Hønsfugle; Gallinae, L.) Bagtaoens Stilling i samme Plan med Fortærne, Styrernes Antal, den hos de fleste hurtige Flugt, at de leve i Genparring, samt bygge Rede i og paa Træer, Klipper og andre ophøiede Steder og at Ungerne hos de allerfleste Arter ere blindfødte, slutter dem til hine, medens de, som Hønsene, nedsluge Næringen — der mest bestaaer

*) En Breddue tilbagelagde 50 Mil i 2¼ Time. En anden Breddue sloi i 5 Timer fra Lyon til Lüttich (75 danske Mil omtr.) eller 15 Mil i 1 Time. (Kjærbølling siger, at Skovduen flyver 60,000 Skridt i 1 Time. Overs. Anm.

**) S e l i g m a n n har kun 6 Duarter. G m e l i e L i n n é kjendte og bestrev i sit System 69 Arter, hvoriblandt dog flere temmelig ubestemte. L e m m i e c k har 169 Arter, der ere pragtfuldt afbildede i hans store Værk. B o n a p a r t e har i sin Coup d'oeil sur l'ordre des Pigeons, Paris 1855, ikke færre end 288 Arter, der ere ham bekjendte fra de andre Verdensdele, nemlig: Asien 44, Afrika 34, Amerika 71, Australien 139. Overs. Anm.

af Korn og Frø — heel; denne oplødes i Kroen (af hvilken de, som det er eiendommeligt for Duerne, opføde deres Unger); deres indre Bygning og kraftige Fordøielse slutter dem ligeledes mere til Hønsene end til hine. De drikke i eet Drag, ved ligesom at pumpe Vandet i sig.

De selv i Yngletiden selskabelige Duer forene sig paa deres Vandringer og Strejferier ofte i store Starer. Den talrigste af alle Arter er dog Vanddringsduen i Nordamerika, af hvilken man har seet Træk, der uden Overdrivelse efter en omtrentlig Beregning har indeholdt over en Billion Fugle, som, mange Miil i Længden og 1 Miil i Bredden, opfyldte og formørkede Luften, og hvor de nedlode sig, bleve dræbte i uhyre Antal. Man inddeler dem i egentlige, krognæbede og Hønseduer; de sidstnævnte have korte Binger og høie Been.

Af denne Familie have vi her i Landet kun een Slægt:

Dueslægten, *Columba* (de egentlige Duer).

Næbet tyndt og bøieligt, Overhæven høiere ved Roden og mod Spidsen, som er noget nedbøiet; Næseborene næsten i Midten af Næbet; Fødderne ofte korte, temmelig undersættige, bløde; Bingerne (hos alle europæiske Arter) lange, med stærke Springfjer, hvoraf den 1ste kun er lidet kortere end 2den, som er længst; Halen har (i normal Tilstand) 12 Styrere. Fjerdækningen kort og glat,

oftest med stærk grøn og purpurfarvet Metalglands paa Brystet.

De leve i Skove og paa Klipper. De tvende vilde Arter, der forekomme hos os, ere i Reglen Træfugle, der om Sommeren opholde sig parviis i Skovene, hvorfra de besøge vore Agre, Haver og Marker; blot i milde Vintere, naar der er meget Granfrø og Bog, forbliver den ene Art tildels her. Deres Flugt er kraftig og rask, i Begyndelsen fladstende. I den tynde og kunstløse Rede lægge de oftest kun 2 Æg, som udruges afvekslende af begge Magerne. De bade sig gjerne i Vand og Regn, undertiden i tørt Sand. Kjødet, især de Unges, giver en velsmagende, nærende Spise; de lade sig let tæmme. Fra Klippeduen, som i Mængde yngler vild paa Færøerne, og som ligner Skovduen, nedstamme de mangfoldige, omtrent 200 tamme Racer.

1. Ringdue, *Columba palumbus*, L.

D a n s k : Ringdue, Ringeldue, stor Skovdue.

Artsm. Blaagraa, med en hvid Plet langs med Forranden af Vingen; Iris svovlgul.

Hunnen neppe saa stor som Hannen, med blegere Bryst og mindre Halspletter, de sidste mangle hos Ungerne, hvilke desuden ere blegere graae, uden den smukke grønne Glands paa Baghalsen. Længde 17", hvoraf Halen 7".

Som Træfugl indfinder Ringduen, den største indenlandske Art, sig gjerne først eller midt i Martz

undertiden senere efter Foraarets Beskaffenhed ; dens Opholdssted er Skove, helst Naaleskove, hvis Frø er dens behageligste Næring ; hvorfor den, naar der er Mængde deraf eller af Bøgefrugten (Bog), i sne- løse Vintere ofte forbliver her i temmelig Mængde og fra Skovene undertiden besøger Haverne, hvor den gjør sig tilgode med Raalens Blade. Den er raff og flygtig, klog og yderst sky, har gjerne sine Yndlings- Sidssteder paa høitstaaende udgaaede Grene, hvorfra der er god Udflygt, og er i Yngletiden mindre sel- skabelig end de andre Arter.

Dens Levemaade er meget regelmæssig : ved Daggrøet er den strax munter, hvilket fornemmelig Hannen om Foraaret tilkjendegiver ved sit bekjendte „Ahu“, „Buh“ eller „Huhuh“ ; den sidder da gjerne ved Siden af sin Mage paa Yndlingsstedet, idet de afvejlende pudse deres Fjer i Morgensolens Straa- ler ; fra Kl. 6—9 flyve de efter Næring, omtrent Kl. 10 hører man dem igjen paa deres Træer ; Kl. 11 besøge de gjerne Drifkstederne ; fra Kl. 12—3 om Eftermiddagen udhvile de sig i tætte Trækroner ; derefter flyve de atter efter Føde ; lade sig Kl. 5—7 igjen høre paa Træerne, drikke endnu engang, un- dertiden to Gange, og begive sig endelig til Hvile. Sen i October pleie de fleste at vandre sydligere.

Deres Yndlingsnæring er nævnt ovenfor ; dog æde de alle Slags Korn, Frø, samt Bær, Træknop- per, smaa Snegle og (for at befordre Fordøielsen) Smaastene ; af Saltkilder drikke de gjerne.

Sin flade, tynde Nede bygger den paa Trærnes Grene, helst i Naalestove, af Riis og Qviste; undertiden afbenytter den gamle Krage- og Høgereder. Den yngler 2 Gange og lægger hver Gang 2 hvide glindsende Æg, der ruges af begge, men som forlades ved den mindste Forstyrrelse, især ved Æggenes Berørelse.

Som meget sky og opmærksomme Fugle, kommer man dem vanskelig paa Stud; med mindre man, vel skjult, har Taalmodighed til at oppebie dem ved deres Yndlingstrær.

Bed Driffstederne og om Vinteren paa Sneen kan man fange dem i Hestehaarssnarer.

I Skov-Ægne, hvor de opholde sig i stort Antal, anrette de Skade paa de tilgrændsende Marker baade ved at fortære det udsaaede og det modne Korn, især det første; men de fortære ogsaa meget Frø af skadeligt Udfrud.

2. Skoduen, *Columba oenas*, L.

Danst: Skodue, lille Skodue, Kirfedue.

Artsm. Blaagraa, med metalgrøn Glands paa Siderne af Halsen; askeblaa Bagryg og underste Vingedækker, samt nogle sorte Pletter paa Vingen; Iris sortbrun.

Hunnen har mattere Farver, mindre og utydeligere Pletter paa Bingerne; Ungerne have urenere graabrune Farver, ingen Glands paa Halsfjerene. Længde 12"; Halen henimod 5" og 1" udenfor Bingerne.

Skovduen, der som Trækfugl kommer og forlader os lidet før eller til samme Tid som Ringduen, synes hertillands at være mindre talrig end sidstnævnte; maaskee en Følge af Skovenes Aftagen og Forvængelse, hvorved de hule Træer, hvori de bygge, meer og meer forsvinde? Om Sommeren opholder den sig mest i Bøgestove, især hvor der gives gamle, tildels udgaaede Ege, i hvis Huulheder den bygger. Den er mindre sty og har en lettere Flugt end hiin, som den forøvrigt meget ligner i Egenstaber, Leve- maade og Næring; dog er den selfstabeligere. Dens Stemme er et kort dæmpet „Huh“, hvilket undertiden oftere gjentages.

Sine 2 hvide Æg, der ere mindre end forrige, lægger den, som anført, i hule Træer paa et Underlag af Qviste, Mos eller Lov; sædvanligt udruger den 2 Kuld om Aaret.

Jagt, Skade og Nytte: Som foregaaende Art.

3. **Turtelduen**, *Columba turtur*, L.

Danst: Turteldue.

(Maa ikke forveksles med „Skoggerduen“, *Columba risoria*, som nedstammer fra Indien og Sydafrika; er rød-graa med kun een sort Stribe paa Siderne af Halsen, har en Skoggerlatter lignende Stemme og holdes i Buur i Bærelser.)

Artøm. Hovedfarven lysbrun og graablaa; de gulbrune Skuldrefjer have fortagtige Skafpletter; paa Halsiderne 3—4 hvide og sorte Tværstreger; Styrrerne i den tilrundede Hale have, med Undtagelse af de 2 midterste, stedse en hvid Spids; Dienkredsen carmoisirød.

Hunnens Farver ere mattere, især det hos Hannen saa smukke Biinrøde paa Brystet og Rufffarven paa Bingerne; Ungerne ere graae overalt med smudsig-brune Kanter paa Skulderfjerene. Længde 10''; Iris ildgul.

Denne nette, mindste europæiske Due hører her til de sjeldnere Fugle, der ikke gaae høiere mod Nord og neppe engang forekommer i det sydlige Sverrig. Den yngler i Skovene ved Flensborg, skal have ynglet i Plantagen ved Endrupsholm og er skudt i Thy. Det angives ogsaa, at den har ynglet i Jylland, dog er Stedet ikke nævnt. En i Barde i en Have seet lille vild Due, af en Drossels Størrelse, har høist sandsynligt været en Turteldue.

Sidst i April eller først i Mai indfinder den sig i de danske Hertugdømmer, og trækker bort sidst i August eller først i Septbr. Skove ved Bække og Aaer, overhovedet hvor der er rindende Vand, foretrækker den til Sommer-Opholdssted, hvad enten det er Lov- eller Naalestove. Om Efteraaret besøger den undertiden Frugt- og Kjøkkenhaverne i fritliggende Byer. I Egenskab og Levemaade ligner den mest Ringduen, med hvilken den ogsaa har Næring tilfælles; dens høie, monotone Kurren lyder som: „turturr, turturr, turturr“ osv. Den flyver meget hurtigt, er tillige sty og frygtsom, undtagen i Paringsstiden, bliver let tam og kan da holdes i flere Aar.

Neden er yderst kunstløst og tyndt anlagt af tørre Qviste, oftest paa lavere Grene af Birke og

Ege, hvor det mangler paa Maaletræer; ellers paa disse. De 2 smaa hvide Eg udruget af begge, men forlades ved den ringeste Anledning; thi i saa Henseende er den ligesaa egenfindig som Ringduen.

Dens Jagt, Fangst, Nytte og Skade: som Ringduens.

III.

Om Duernes (de tamme) Bolig.

Førend man strider til at anskaffe sig Duer, bør man upaatvivlelig først tænke paa at være forsynet med et hensigtsmæssigt Opholdssted til dem. Herved komme nu adskillige Omstændigheder i Betragtning: Egnen, hvor man opholder sig; hvorvidt denne mere eller mindre er stillet til at holde frit flyvende Duer; Huset, hvor man boer, om man nemlig er Herre over passende Loftsrum, Gaardplads osv; og endelig, om man vil nøies med et enkelt Par kurrende Turtelduer for sin Fornøielses Skyld, saaledes som man holder en lille Hund, en Kanariefugl etc., eller man vil tillægge en større eller mindre Flok og hofte en mulig Fordeel tilligemed Fornøielsen. Imellem begge Hensigters Yderpunkter, er et stort Spillerum. Paa et usselt Bagværrelse, i Nærheden af støiende Born, have vi seet Duer trives og yngle; men det indsees let, at saadant mere maa betragtes som tilfældigt Held, end som gunstigt Lo-

cale og tjenlige Forhold for Duer i Almindelighed. Ligeledes have vi seet et Buur, eller et Skab med Tremmer for, anbragt i en lille Stue nær et støiende Bærksted og et ikke mindre roligt Kjøkken. Buret var omtrent $1\frac{1}{2}$ Alen bredt, $\frac{1}{2}$ Alen dybt og 2 Alen høit. Deri var 3 a 4 Par Duer med Unger, og dog var dette snevre Rum delt i Etager, hvoraf et Par sstrigende Skader indtog den nederste. At en saadan Indretning hverken fortjener Anbefaling eller Efterligning, vil være ufor nødent at bemærke; imidlertid gif det dog, og man behjælp sig efter Omstændighederne. — Vi maae ved denne Leilighed berøre et mere storartet Duchold, nemlig ved Christiansborg Slot. Paa Altanen over Løngangene, over den luffede Ridebane, sees en temmelig stor Flok Duer, der ere indquarterede i et dertil indrettet Huus, over og omkring hvilket er udsjændt et stort Net, som vistnok forhindrer Duerne i at flyve længer end Garnets Mæster tillade, men som dog, foruden at sikke Eierne imod, at de bortfanges eller bortflyve, ogsaa beskytter dem imod Høge, Ugler og andre flyvende Fjender. Om man har truffet Foranstaltninger, og i saa Tilfælde hvilke, for ligeledes at affjære de firbenede Fjender: Rotter, Ratter osv. Veien, — vide vi ikke; ligesom det er os ubekjendt, om Huset er saaledes indrettet, at de kjælnere Duearter ere nogenlunde beskyttede imod Bind og Beir, imod Hede og Kulde, Regnskyl og deslige,

hvad forøvrigt er vanskeligt nok med Hensyn til Træhuse.

Boer man paa Landet, da ere Skovegnene de mindst stiftede til Duehold. Det er begribeligt, at man har mere at befrygte af Rovfugle, naar man boer i en af Skove omgiven Landsby, end man har i en kornrig, for Skove blottet Egn. Duehogen ja-ger helst efter de Duer, der opholde sig nærmest Skoven. Ogsaa Skovugler og andre Rovfugle flyve langt hellere til et nærved Skoven end til et fjernt fra samme liggende Dueslag. Hvo, der altsaa boer i en for Duehold ugunstig Egn og dog gjerne vil holde Duer, maa vælge saadanne, der ikke flyve langt fra Stedet, ligesom han ogsaa maa sørge for, at de fødes rigeligt.

De væsentligste Indretninger, man har til Duers Opholdssted, ere: 1) Duehuse, 2) Duehuse paa Støtter (Duehjul), 3) Dueslag, 4) Duekasser (Buur), 5) Duereder.

Duehuse, der sædvanligst findes paa Herregaarde og andre deslige Gaarde, ere i ældre Skrifter, som omhandle Duers Tillægning, forfastede som uhensigtsmæssige, hvorimod Chr. Ludv. Brehm i sit Skrift (1857) dog udførlig beskriver dem uden just at dable deres Anlæg. Naar hensees til, at Bræder Tid efter anden faste sig, og at Blæst og Slud da trænge ind gjennem alle Fuger og Abninger, hvorved Ynglen forkommer, — saa fortjene saadanne Skure vistnok ingen Ubefaling, og det vil

være ufornødent nærmere at beskrive deres Indretning.

Duehuse paa Støtter eller Pæle (Duehjul) ere egentlig at betragte som Duehuse i det Mindre. Det er ikke Andet end et lille, rundt eller ottekantet Huus af Bræder med mange Aabninger til at flyve ud eller ind. Huset, der staaer paa en eneste Søile eller Pæl, stilles saa langt fra den nærmeste Bygning eller fra Træer, at intet Rovdyr derfra kan forsøge et heldigt Spring. Efter Størrelsen kunne flere eller færre Par Duer boe deri; man bestiger det ved Hjælp af en Stige og tager de unge Duer ud udvendig fra. Denne Indretning, naar Pælen er ret glat, sikrer vel imod alle krybende Dyr, Røtter, Ratte, osv.; men just ikke altid imod Rovfuglene, især naar Flyvehullerne ere saa store, at en Ugle ret mageligt kan snige sig ind. Desuden have disse Huse i det Væsentlige de omtalte størres Feil: Utæthed. Paa alle Sider er der Flyvehuller og fra alle Sider ere de arme Beboere udsatte for Træk og Vind, for Hede og Kulde, saa at de ikke sjældent ynkeligt omkomme i dette udvendigt ofte pyntelige Huus; thi man har ogsaa fundet paa at udsmykke slige Lustcasteller med alskens Birater, Vindfløie osv. Stundom seer man udskaarne og malede Duer anbragte derpaa; og man skjuler da sin Egenkærlighed med det Foregivende, at Duerne da faae deres Bolig kjærere og lettere finde den. Men Duerne forseile lige saa lidt deres Hjem, som Bierne deres Kube, og ethvert Menneſte med Smag vil nok kjende et Duehuus fra

enhver anden Dystilling, hvad enten det er malt paa chinefisk eller i Harmoni med de øvrige Bygninger.

Du e slagene indrettes saaledes: Under Taget af et Baaningshuus eller en Staldlænge anbringer man paa den østlige eller sydlige Side en Afdeling eller et Skillerum af Bræder. Det er bedst, at gjøre Gulvet af et Kalk- eller Gibslag; thi gjør man det af Bræder, da opstaaer let, selv om de ere nok saa godt ploiede, Lid efter anden Ridsler, igjennem hvilke Fjer og Duernes Ureenlighed falde og fordærve Rummet under Dueslaget, saa at der navnlig ikke kan opbevares Sæd. En Hovedsag er det, at bevare et Dueslag saaledes, at intet Rovdyr, selv ikke en Rotte, kan trænge ind; thi ogsaa Rotterne jage om Ratten de gamle Duer ud af Slaget og æde de unge. Selv Tagstenene maae lægges i Kalk, da ellers, naar en klapper og gaber, et Rovdyr kan løfte den iveiret og krybe ind i Dueslaget. — Da saadanne Dueslag, som sagt, anbringes mod Øst eller Syd, forstaaer det sig af sig selv, at Abningen til Udflugt, der kan tillukkes med et Faldgitter og udvendig er forsynet med et Strygbræt, ogsaa vender imod Øst eller Syd. Døren anbringes paa den modsatte Side. — Man har ogsaa Dueslag, der danne et Slags Bærelse og have deres Indgangshul i Bæggen. De ere gjerne anbragte under et Tag, og Indretningen omtrent den samme. Et Stryg- eller Strøgbræt foran Indgangshullet maa ethvert Dueslag have. Paa Døren anbringes Righuller, for at man udefra stundom kan

see hvad der foresfalder indensfor, uden just altid at have nodig at aabne Døren og foruroelige de rugende Duer. Det anbefales forøvrigt af Mange, at anlægge Dueflaget i et beboet Huus eller en Stald, fordi Bygningen om Vinteren dog er noget varm formedelst Skorstenene og Qvæget, hvilket altid er en Behagelighed for Duerne. Om Foraaret og Høsten maa Slaget paa bedste Maade renses for al Ureenlighed.

Duekasser eller Duebure gjøres af Bræder og indrettes saaledes, at ethvert Par faaer en særlig Kasse, eller et Rum, paa 3—4 Fods Længde, $1\frac{1}{2}$ Fods Høide og samme Dybde. Foran er Indretningen forsynet med et Indgangshul, et kort Fodbræt og 2 Kurvereder. Tre Kasserne anbragte paa Gavliden, da kan man sætte adskillige Rækker over hinanden og forsyne den øverste med et Tegltag; deri ere da Duerne betryggede imod Rovdyr, forudsat at de ikke naae til Bygningens Hjørneside; thi der kunne Maarer, Ildre, Katte og Bæsler let klatre op. Naae de til Hjørnestolperne, da maae disse bestaaes med Jernblik i en Høide af 3 Fod. Ofte anbringes de ogsaa under Taget; men da maae, særlige Forholdsregler iagttages, for at afholde Rovdyrene. Staaer Bygningen, paa hvilken Duekasserne ere fastgjort alene, da bestaaer man alle fire Hjørnestolper med Blik; men har den Forbindelse med andre Bygninger, da maa Taget over Kasserne springe saa langt frem, at intet Rovdyr kan deraf komme

til selve Rummene. Man maa have mange saadanne Duekasser i Forraad, for at hvert Par Duer saavidt muligt kan have 2 at byde over og vegle med dem ved Rugningen; thi Duerne yngle ikke gjerne strax igjen i den samme Rede som Ungerne have forladt, ikke at tale om, at slinke Hækkeduer allerede paany parres, ja vel endog ruge, førend Ungerne ere blevne fuldkommen istand til selv at flyve. De omhandlede Duekasser have den Fordeel, naar de anbringes i beboede Leiligheder, at Duerne sidde varmt i dem. Duerne gjøre derfor langt tidligere, end de, der boe hvor det er koldt, Anstalt til at forplante sig. Stundom have de allerede i Februar, ja undertiden endog i Januar Unger, medens de andre Duer først have dem i April. Smidlertid er denne tidlige Rugning sjelden raadelig. At forresten nogle Duer særligt elske høie Dueslag, seer man tydelig deraf, at de ofte opslaae deres Bolig paa Taarne, hvor de ikke engang finde Neder, men maae tage tiltakke med de tomme Bjælker. Overhovedet er et Slag dem kjærere end et andet; derfor forlade de ikke sjelden deres eget og opsøge et andet, uden at man altid kan udfinde den egentlige Grund.

Duere der bør helst flettes af Piil (Bidier). De, der forsærdiges af Halm, ere mindre gode; thi de afstedkomme let Skade, navnlig huse de en Mængde Snyltegjæster af Insekter, der i Pile-Nederne dog i alt Fald have færre Smuthuller. Disse Neder ere Rugleaffnit 13—14 Tommer i Gjennemsnit og

3 Tommers Dybde. De blive, ligesom enhver Duehellig, ikke blot rensede i Februar for alffens Ureenlighed, men ogsaa efter enhver Rugning. Man kan ogsaa, hvor Kurverederne staae, istedetfor disse fastnagle et 3 Tom. høit Bræt for Duebrættet. Bag samme kunne da Duerne ligesaa godt parres, som i en Kurverede, og de gjøre det som oftest ikke ugjerne. Ungerne blive derved ogsaa sikrede imod at falde ned.

Endnu kunde vi vel ogsaa omtale de ægyptiske Duehuse; men det er ikke rimeligt, at disse hertillands ville finde Efterligning. Vi maae derfor nøies med at bemærke, at de udgjøre den øverste Etage af Bøndernes (Fellah) usle Leerhytter, hvis eneste Bequemmelighed er en Træbænk (Angareh) bedækket med Græstørv eller Halm (hos de Velhavende med et Tæppe). Her er klinket en Mængde Geller af Leer, hvor Duerne oplækkes. Den fattige Fellah udtager Ungerne og fortærer dem enten selv som en Lækkerbid eller sælger dem for Spotpris; thi der er alt Kjødbilligt, Træ derimod sjældent og dyrt. Duerne boe i disse Leerdunke, eller hvad man skal kalde dem, langt bedre end selve Hyttens Eier, hvis Etage er saa lav, at han ikke kan staae opreist derinde, og disse Skabninger findes derfor ogsaa i utrolig Mængde i Rubien og Ægypten.

IV.

Om at kjøbe Duer.

Bed at kjøbe Duer, kommer det naturligviis først an paa, hvortil Enhver vil anvende dem. Ønster man dem kun for at spise dem, da følger det af sig selv, at man nøies med de saakaldte Markduer (*Columba livia*). Kjøberen seer blot paa at faae unge og friske Duer, men tager intet Hensyn til Farven og andre Egenstaber. Derved maa dog bemærkes, at de eensfarvede Duer (*Columba unicolor, nobis &c*) gjerne ere de stærkeste og kraftigste, hvorimod de brogede, spættede og reent hvide ere svagere og forkjælede. De blaalige Markduer ere i Reglen de billigste.

At kjøbe Duer af ganske Ubekjendte, er saare misligt. De Kunstgreb, som snedige Duehandlere ere i Besiddelse af, lade sig neppe opregne, og ofte ere de saa fint skjulte, at endog den mest øvede Duekjender lader sig stufte. Rigtigst gjør man derfor vistnok, naar man henvender sig til en bekjendt, bosiddende „Duekræmmer“, istedetfor at stole paa alle angivne Kjendetegn, der dog ere mere eller mindre usikre.

Hvad man ved Indkjøb af Duer har at iagttage, er fornemmelig Følgende:

1) Maae de være sunde, og deres Fjer i fuld-
stændig god og reenlig Tilstand.

At Duer ere raske, kjender man let af hele deres Bæsen, navnlig sees det af deres muntre Dine,

deres Livlighed og deres Trivelighed. Syge Duer mangle det Friske i Blikket, det Levende i deres Bevægelser og Brystet er magert. Smudsige, smaa og afflidte Sving- og Styrefjer (remiges og rectrices) bevise, at Duerne have været indespærrede i et snevert Buur, og saadanne due mindre til Dyflætning, fordi de ere blevne forvante og udygtige til hurtig Flugt. Men for vidtflyvende Duer er en sikker og raft Flugt saare nødvendig, naar de skulle undgaae Rovfuglene.

2) Maae de ikke være ældre end 1 a 2 Aar.

De meget gamle Duer have et Slags Skæl og Rynker paa det stærke Næbs Hornhud, blaarøde Fødder med høie Skjoldrande og korte Kløer. De unge Duers Fødder ere røde, og glatte ligesom Næbet, Kløerne ere tynde og lange. De almindelige Markduer kunne due 10 til 12 Aar til Forplantelse, andre derimod kun 5—6 Aar.

En Hovedsag med Markduer er ogsaa den, at de ere ret villige til at flyve ud. I saa Henseende har man ikke stort Andet eller Bedre at gjøre, end at kjøbe dem fra et Slag, som man veed er forsynet med saadanne. Men dette maa da idetmindste være 4 til 6 Mile borte, ellers flyve de ofte igjen tilbage til deres gamle Hjem.

Med Hensyn til Tiden, naar man helst skal indkjøbe Duer, da er det tilraadeligst at gjøre det i Februar, thi da kunne de blive hjemmevante før de ligge paa Æg. Mange foreslaae rigtignok Høsten,

for at de om Vinteren kunne blive huusvante og yngle saa meget desto tidligere om Foraaret. Dog synes man ved dette Raad at have overseet, at Kjøberen da uden mindste Fordeel først maa fodre dem adskillige Maaneder.

Ved Kjøbet af Duer har man ogsaa at tage Kjønnene og Tegningen i Betragtning. I første Henseende bliver man ofte narret, og paa prættens tidt en Hun istedetfor en Hun eller omvendt. Det er derfor nødvendigt, noie at kjende Duernes Kjønn; men det er ikke ganske let, da det her fornemmelig kommer an paa en Sammenligning, som man ikke altid har Leilighed til at gjøre. De almindeligste Kjendetegn ere hos B r e h m angivne saaledes:

- a. Handuen (Duerik) er stedse større end Hunnen.
- b. Den har et større Næb.
- c. En mere opspilet Næsehud.
- d. Paa Halsen har Hannen et rigere Farvespil, eller, naar det er hvide Duer, meer krusede Fjer.

Hvad Tegningen angaaer, da finder herved ogsaa stundom Bedrageri Sted. Dueelftere sætte gjerne Pris paa, at Tegningen er reen. Der, hvor den skal være hvid, maa der ikke staae mørke, og hvor den skal være mørk, maa ikke staae lyse Fjer. Men naar nu en i det Hele taget smuk Due med sjelden Tegning har enkelte misflædende eller vanzirende Fjer, saa rykker Bedrageren dem ud for Salget, for at kunne sælge den som fuldkommen reen.

Derfom de udtrukne Fjer have været store, d. v. s. Svingfjer eller Styrere, da falder Bedrageriet let i Dinene; man behøver blot at udbrede Bingerne og Halen, for at see Hullerne, eller tælle Fjerene, for at komme til Kundskab om de manglende. Men mindre let er det at opdage Hullerne i Dækfjerene, naar ikke et betydeligt Antal ere plukkede. Bedst er det, at stryge Fjer og Duun tilbage; da kunne de overliggende Fjer ikke retvel skjule det skaldede Sted, og den nøgne Plet falder i Dinene.

Det er ikke uden Exempel, at man har farvet Fjerene. Naar Overhovedet paa en sjelden Due skal være ganske sort, men har mange hvide Fjer, da farver Bedrageren dem med en eller anden Beitse. Denne Sværtning afbleges snart af Regnen, eller forvandles til Hvidt ved den første Fælding. — At farve Duerne grønne ved Hjælp af Grønspaan, var en Tid temmelig almindelig. Duer med grønt Hoved og grøn Hale forekomme neppe i Naturen, og denne Farvesuppe er sand Gift for dem. Hvor man har Mistanke om flige Fj, kan man ved en vaad Finger overbevise sig om Farvens Ægthed. — Saavidt Brehms Fremstilling. Vi ville endnu efter andre Skrifter nærmere berøre denne Gjenstand.

De fleste stemme overeens deri, at alle Kjendtegn, der i ældre Bøger anføres til Forstjæl paa Hanner og Hunner, paa unge og gamle Duer, ere upaalidelige. Men Ulykken er, at de, istedetfor bestemte og tydelige Kjendemærker, nøies med at fremhæve de

gamles Usikkerhed. Saaledes forkastes det Kjendtegn, som *S t e m m e n* menes at afgive. Der gives Hunduer, som om Foraaret lade deres Stemme høre, og give en reen og klar Tone fra sig; hvorimod man finder Hanner, hvis Stemme lyder med en svag og meget blød Tone. — Et andet, temmelig almindeligt, Kjendtegn er, at „vifte“ med Duen. Hannen skal da bære Halsen høit iveiret, Hunnen derimod slaae den ned. Dette holder ikke Stik. Holder man Kroppens Fordeel lavt, slaaer Duen Halsen høit, og ombendt. Holder man Fordelen høit, saa slaaer Duen Halsen ned. At Hunduen har meer glimrende Farver paa Halsen end Hunduen, tør lige saa lidt opstilles som fast Regel.

De generelle Kjendtegn ere da: Hannen har et stærkere Hoved, en længere og stærkere Hals, længere og stærkere Been, og en meer levende Farve, end Hunnen.

De særlige Kjendtegn er: Hannens Ræb er kortere dog stærkere. Det er bredere og ikke saa spidst som Hunnens. Overhovedet er Hannens Legemsdele stærkere end Hunnens; endog de første og større Fjer i Bingerne, i Hjervingen, ere mærkelig stærkere hos Hannen. Det forstaaer sig af sig selv, at Art maa lignedes med Art; det giver intet Resultat at ville f. Ex. sammenligne en Han-Turteldue med en Hun-Ringdue eller Skovdue.

Det maa anbefales Due-Elskere, nøie at lægge Mærke til de Duer, hvis Kjon han allerede med

Vished veed. Han vil da — langt bedre end ved den vidtløftigste Beskrivelse, — ved at iagttage Han og Hun i deres Bevægelser, Gang og hele Eiendommelighed, kunne afgjøre, om en Due er en Han eller Hun.

Forresten opdages Kjønnen snart, naar Duerne næbbes. Hunnen stikker altid sit Næb i Hannens. To af samme Kjon kunne det ikke af Naturen og forsøge det heller ikke. Dette Kjendetegn turde være det eneste paalidelige.

Hvad angaaer Kjendetegnene paa Duernes Alder, da ere de ældre og nyere Duestrifter temmelig overensstemmende: en gammel Due har haardere og mere sortagtige Been, — samt stærkere og længere Sporer. En ung Dues Been ere gjerne røde og have ingen hornagtig Hud. Have Duerne Søkker, maa man see at opdage Alderen ved de anførte Kjendemærker, som vedrøre Næbet. Vi ville hidsette den hele Aldersstige, maastee derved Et og Andet vil give Ikkkjendere et vigtigt Bink, Alder og Kjon betræffende.

Hunduen lægger i tre Dage to Æg — sjelden tre. Paa det første Æg ruger den lidt, men saasnart begge Æg ere lagte, ruger Hunnen om Natten indtil Kl. 9—10 om Formiddagen, da afløser Hannen og ruger til Kl. 3—4 om Eftermiddagen. Mogle passe Tiden saa nøie, som om de havde et Uhr at rette sig efter. Denne Rugetid varer c. 18 Dage, og begge Æg ere udrugede med kun saa Timers Mellemtid;

varer det længer, er det et Tegn paa, at Duen ikke er ret raff, eller har en og anden Feil. Saasnart Ungerne ere udfrobn, bære de Gamle Eggeskallerne ud af Reden. Ungerne have, uden Forstjel, over hele Legemet gule, fine Duun; jo mørkere deres fremtidige Farve bliver, jo gulere ere disse Duun.

De Gamle ruge de første 14 Dage over Ungerne, ligesom paa Eggene. I de første otte Dage aabne Ungerne ikke Dinene; de Gamle maae, hvergang de made dem, søge deres Næb, da Ungernes Hoved er nedduffet.

Det Beundringsværdigste ved denne Madning er, at skjøndt de Gamle, hvergang de have ædt, made deres Unger, finder man dog i de første otte Dage intet helt Korn i Ungernes Kro, men blot en Bælling. Efter disse otte Dages Forløb hære Ungerne sig iveiret ved Madningen og stikke Næbet i de Gamles Næb; ved et Tryk bibringe disse dem da Føden.

Efter 14 Dages Forløb begynde de unge Duer at sætte Fjer, og man kan nu allerede saa nogenlunde skjelne de Farver, som de ville faae. De Gamle ruge nu ikke mere om Dagen over Ungerne, dog sidder Hunnen endnu om Natten over dem.

I den tredie Uge jager Hannen sin Hun igjen til Reden, og det undertiden ret alvorligt, samt bærer atter Straa sammen til en ny Rede, hvori da Hunnen efter nogle Dages Forløb lægger sine Egg, og Hannen fordetmeste maa føde Ungerne. Efter fire Ugers Forløb ere Ungerne bedst tjenlige til at spise.

Saa snart de Gamle paany have Unger, drive og bide de det første Kuld fra sig. I den tredie Maaned ophøre Ungerne at pibe og begynde at kurre. I den femte Maaned begynde de i Foraaret hækkede Unger at fælde; overstaae de dette godt, saa ere de — ligemeget af hvilket Kjon — mandbare og stiftede til Parring. Denne Alder kjender man, naar Dæftet over Næseborerne (Hullerne) er hvidt, hvilket ikke er Tilfældet med en yngre Due. Jo ældre en Due er, jo stærkere, mere ophøiet og hvidt er bemeldte Dæffe.

Man seer forøvrigt strax paa Abningen ved Næbets Ende, om en Due har madet mange Unger. — Passer man Duerne godt, kunne de opnaae en Alder af over 15 Aar; men saa bringe det til denne Alder, idet de fleste, naar de ere over en halv Snes Aar, finde Døden enten under Fældingen eller ved andre Sygdomme, eller ogsaa blive de en Rovfugls Bytte, fordi de ikke mere kunne flyve saa hurtigt som behøves, for at undgaae den.

V.

Om at fange Duer.

Det Begreb, man har dannet sig om Duesangstens moralste Lovlighed, er temmelig elastisk. Nogle kalde det reentud Røveri at lokke fremmede Duer til sig og fange dem, medens Andre betragte det som en fuldkommen ærlig Sag og som Noget, der

falder af sig selv. „Duerne ere fuglesrie“, sige de Sidste, „følgelig har Enhver frit Lov til at bruge hvilket som helst Løkkemiddel og fange dem.“ — „Det er og bliver Uret“, paastaae de Første, „og det stemmer ikke med Villighedens Love at berøve Næsten Noget af hans Eiendom, under hvilket Begreb hans Duer sikkert ogsaa maae høre.“ En tredie Anstuelse forsvarer Fangsten af tamme Duer (herom er naturligviis ene Talen) med Gjensidigheds-Retten (eller Uretten). „Fanger B mine Duer, saa fanger jeg C's Duer“ — siger A — „det maa man finde sig i.“ — Vi stulle ikke fordybe os i moraliske Betragtninger over denne Materie; der kan siges Meget for og imod dette Luft-Raperi. Vist er det, at der gives Duelliebhave, som aldrig vilde være istand til at bedrage Nogen for en Halvskilling, men som dog ikke tage i mindste Betænkning at fiske Andres Duer til sig. — Danske Lov, der har et heelt Capitel om Bier (5 Bogs 13 Cap.), og hvis 9 Artikel omhandler hvad der med Hensyn til disse skal betragtes som Tyveri eller Ran, — nævner ikke noget Sted Duer; men maaskee kan der hentes Analogier hist og her fra, f. Ex. fra 5—9—6 „om Hittegods“, hvorom det, atter i Henseende til Bier, hedder: „Hitter Mand Bier i Skov, eller Mark, eller paa Kirkegaard, og Ingen følger dem, da høre de hannem til. Thi saa snart som Bier flye af Eiermandens Diesyn. da maa han tage dem, som dem først finder, dog hannem stadesløs, som Stedet tilkommer,

hvor Bierne tages". — Udskillige ældre Duebøger have aldeles ikke noget Capitel om at fange Fremmedes Duer, og en Forfatter siger endog om sin Adeladelse deraf: „En Anviisning til at fange Andres Duer, hører hjemme i et Register over Røverkunster“.

De Loffemidler, man i omhandlede Hensigt betjener sig af, inddeler Ludv. Brehm i utilladelige og tilladelige. Utilladeligt, syndigt og en redelig Mand uværdigt, kalder han det, at lokke fremmede Duer til sit Slag ved at ryge med Stængler af Anis, Fentel, Coriander eller Hamp, — at kaste Frøet af disse Planter paa Kul, — daglig at strøe Anis paa Strygbrættet og i Slaget, — at ælte nævnte Frøtorn sammen med Leer og Salt, deraf danne smaa Kugler, tørre dem og kaste dem omkring i Slaget. Fremdeles, at udbløde Urter, Lindser, Bitter, Hvede eller Byg i Anisvand og strøe dette Foder hist og her omkring i Duehuset, eller at besprænge Brættet, Bæggene og Rederne i Dueflaget med Anisvand, fordi Duerne holde meget af Anislugten. — Derimod maa det under følgende Omstændigheder betragtes som tilladeligt at bruge Loffemidler, nemlig naar Duerne ere blevne forstyrrede. Duerne elste Fred; men Reengjørelsesfester ere ikke just Fredsfester. Enhver Duebolig maa gøres reen, om Vinteren helst i Februar, ellers mindst hver 4de Uge. Gulvet maa renses, Rederne ligeledes, Bræderne skulle stræbes o. s. v., og da man

ikke tør gjøre det til ud paa Aftenen, kan det ofte medtage adskillige Dage, hvilket medfører stor Forstyrrelse for de til Rolighed vante Duer. Andre Forstyrrelser kunne ogsaa finde Sted: en Rat kan snige sig ind, Røtter kunne gjennemgaa et Bræt, en Ugle kan have faaet ifinde at opslaae sit Nattesæde paa en Bygning i Nærheden af Slaget, en Maar kan have luffet sig ind og have ikke blot dræbt et Par Duer, men ogsaa efterladt sig sit som Desmer eller Mostus lugtende Skarn, hvilken Stank er utaalelig for Duerne; endvidere kan der blive foretaget Reparation paa Rabetage osv., osv. Alle disse og flere andre Fredsforstyrrelser taale Duerne i Almindelighed ikke; de Gamle forlade Eg og Unger. — Naar nu Duerne efter saadanne Forstyrrelser — de natlige tage de især ilde op — ikke ville gaae i Dueslaget, da er det ikke blot tilladt, men ogsaa meget vel gjort, ja endog nødvendigt, at anvende de ovenfor nævnte Løkkemidler (Anis); thi det er vanskeligt igjen at befolke et øde Dueslag.

Ligesom frigsørende Magter midt i deres Uenighed undertiden enes om Fangernes gjensidige Udlevering eller Bytning, Mand for Mand, uden Hensyn til hans personlige Dygtighed, saaledes kunde maafee ogsaa gode Naboer og Beboere af en og samme Omegn blive enige om at udlevere de Duer, Enhver har fanget af den Andens, paa samme Vilkaar og gjensidig Afregning. Paa nogle Steder er det Skik, at udlevere Duer, man har fanget, imod at

erholde deres halve Bærd i Løsepenge. Unge Mennesker bør man kun under streng Opsyn tillade at holde Duer og navnlig forbyde dem at lægge sig efter at fange Duer, fordi de derved let forsømme Underviisningen og blive til Lediggjængere, ligesom de ved den derved forekommende Luffthandel ikke sjelden vænnes til Løgn og Samvittighedsløshed.

Fangsten foretages som oftest saaledes: Paa de Slage, hvor der holdes Maanedsduer odsl., sætter man i Udfluyningshullet et Bræt, der er $1\frac{1}{2}$ Fod langt. Over dette Bræt befæster man en Fangeturv af Staaltraad eller let Træ. De to Sider maae være fileformede, og Forsiden, som en Halvmaane, naae godt over Udfluyningshullet og ikke støde an noget Sted ved at trækkes op og ned, for at den mindste Støi kan undgaaes. Ogsaa maa Fangeren indtage en saadan Stilling, at han ikke kan sees. Er der nu en fremmed Due iblandt hans egne, saa lokker han sine Duer til Ude. Det var godt, naar Enhver havde sin egen Maade til at lokke paa.

Næsten alle Dueholdere pibe eller fløite nemlig deres Duer til Slaget, og dette er en af Aarsagerne til at de hyppig fanges. Mange kalde Duerne ligesom Høns, og det er vistnok den bedste Maade; forøvrigt er det ligemeget, enten man ringer, klapper, smelder, smækker osv. Duerne vænne sig snart dertil. Har Fangeren nu de fleste af sine Duer paa Slaget, saa maa han ikke lokke mere, fordi enhver fremmed Due er frygtfuld. Er Duen først med

Fødderne over Rammen af Fangekurven, saa trækker han til. Er Slaget kun lidet, saa er det godt, naar der kun er to Udflugtskuller, da ellers hans Duer let drive de fremmede bort og trænge dem igjen tilbage. Ogsaa kan man desuden udvendig for Udflugtskullet gjøre et blindt Gitter. Man trækker Pinde paa en Staaltraad, befæster samme over Hullet, Pindene to Tommer fra hinanden, og vænner sine egne Duer til at krybe igjennem dette Gitter. Gaaer nu en fremmed Due med ind, saa kan den, naar Gitteret er godt anbragt, ikke komme tilbage igjen.

Bed Lader og andre Steder, hvor Duer pleie at komme paa Jorden, kan man ogsaa fange dem med Slynge eller Snører af Hestehaar. Vil man vænne fremmede Duer til sine egne, saa lader man dem forblive indespærrede en Maanedstid paa Slaget, for at de kunne lære at kiende hverandre; endnu bedre er det at parre dem sammen med sine allerede tilvante Duer.

Hvorledes man fanger vilde Duer, behøve vi ikke vidtløftigt at omhandle, da saadan Fangst kun har ringe Art hertilands og i alt Fald mest vedrører de egentlige Fuglesængere af Haandtering. Tiden dertil er fra St. Hansdag til henimod Slutningen af August; de vilde Duer pleie da, efter Høsten, at søge de spildte Korn paa afmeiede Marker, ligesom de ogsaa findes paa Brak- og besaaede Marker, samt i Skovene. Man fanger dem med forskjellige Garn, indtil 80 Fods Længde. Bedst

steer det ved Hjælp af Loffeduer; ere disse vilde eller altfor urolige, maae de først blændes ved en Falthætte eller Dinene tillimes. En udstoppet wild Due kan ogsaa benyttes, dog maa den ikke være melædt eller deslige. Turtelduer kunne ogsaa fanges med Liimpinde (Fugleliim) ved Udkanten af Skove.

VI.

Om Duernes Fodring.

Duerne ere egentlig Kornædere. De europæiske Arter fortære dog ikke blot alle Slags Sæd- og Bælgfrugter, men ogsaa Oliefrugter, mange Slags Frø, Bær, ja endog Regnorme, saa at det er let at indsee, hvorledes vilde Duer ogsaa kunne friste Livet, naar der ikke findes Sæd paa Marken, og hvorledes de udflývende tamme Duer kunne søge deres Næring, naar de ikke fodres hjemme.

Hvorvidt det forøvrigt er overensstemmende med Billighed, ikke selv at fodre sine Duer, som Nogle have for Skik, synes ikke vanskeligt at afgjøre. Boer man paa Steder, hvor der i Nærheden kun er sparsomt Foder, da er det Dyrplageri; har man derimod Naboer med store Hønsesgaarde, da er det neppe forsvareligt, at opføde sine Duer paa Næstens Bekostning. Duer, som saaledes leve af fremmed Korn og derfor ofte sulte, ere sjelden ret frugtbare; desuden ere de ved denne Fagen efter Føden udsatte for me-

gen Fæde, og vænne sig saalænge til at være Snyltegjæster i andre Dueslage eller Hønsesgaarde, at de tilsidst blive faste Beboere. — Man maa altsaa med Føie forkaste den Fremgangsmaade: at holde Duer uden selv at fodre dem. Derimod kan man vel med god Samvittighed af de forskjellige Næringsmidler, som egne sig for Duer, udsøge sig det billigste Foder. — Vi skulle her nævne de almindeligste Slags.

1) Affald fra Lo og Lade.

Naar Sæden renses, falde ikke blot Smaakorn, men ogsaa forskjellige Frø af Ukrud igjennem Sildet. Dette søges med Begjerlighed af Duerne. Dog bør man ikke give dem dette Foder i Dueslaget, men i Gaarde paa et reent Sted, da Duerne blot i klart Lys, hvilket Slaget hverken har eller tør have, kunne finde de smaa Korn o. s. v.

Da Markduerne møjsomt maae sammenplukke deres Foder, saa kan det maastee være imod deres Natur og Bane, at gjøre dem det altfor beqvemt, ved at give dem reen ublandet Foder. Selv Huusduerne burde muligen kun fodres saaledes, at de først fandt Kjernen ved lidt Uleilighed, hvilket vilde hjælpe paa Appetiten, ligesom Tilfatsen paa Fordøjelsen. Smidlertid tale andre Grunde imod dette Blandingsfoder.

2) Den simple Sæd. — Naar Sæden kastes, bliver den ringere Deel af samme liggende i Nærheden af Arbejderne, og er blandet med Avner og andet Affald. Dette opbevares til Duerne.

3) Biffer ædes overordentlig gerne af Duerne ; det er et godt og nærende Foder. De æde hellere Biffer end Byg.

4) Urter ere fra Oldtiden bekendte som et Yndlingsfoder for Duerne. Man vælger helst saadanne, der af en eller anden Grund ikke ere tjenlige til Kogearter. De saakaldte „Duearter“ ere vistnok ingen synderlig Besparelse, naar de kjøbes hos Spi-seværter og deslige Næringsdrivende, da de saa blot bestaae i ormstufne Urter og andet Affald, som Bedkommende har pillet fra de gode Urter; thi lidt forkjælede Duer æde det nødigt og trives heller ikke deraf.

5) Havren er ogsaa et forholdsviis billigt Foder. Smidlertid er Havren ikke saa nærende som de andre Kornsorter og heller ikke saa afholdt af Duerne. De lade de døde eller gøde Korn ligge, hvorved meget gaaer tabt. Den Mening, at Havren skulde sønderstikke den 8—10 Dages gamle Dueunges Kro og saaledes dræbe Fuglen, er aldeles ugrundet, hvilket fremgaaer af hvad vi have anført om Ungernes Madning.

6) Byg er meget bedre, dog ogsaa meget dyrere. Men da Duerne gerne nyde Byg, ikke lade et eneste Korn ligge og trives godt derved, — saa tør man tilraade at fodre dem med Byg, om end just ikke udelukkende.

7) Rug er ikke meget yndet af Duerne og skal heller ikke bekomme dem godt. Der paaastaaes, at

Rug, nydt i Mængde, ikke blot er skadelig for Duerne, men endog dræbende for Ungerne, naar den er umoden. Desuden er det for kostbar Foder.

8) Hvede er ogsaa meget for dyr til Duefoder. Man har dog forsøgt det med Hvede af ringere Kvalitet. De aad den gjerne og den bekom dem meget vel.

9) Kartofler er en Hovednæring for Duerne, naar de forresten ere billige. De koges, og naar de ere afkjølede, knuses de og tilkastes Duerne. De æde dem ret gjerne, naar de først ere blevne vant til dem; men da deres Mave er vant til haarde Korn og Frø, maa man give dem Havre eller en anden Sæd hver 4 eller 5 Dag. Ved denne Næring befinde de sig særdeles vel og begynde tidlig at ruge.

Man bør ikke fodre Duerne i Gaarden sammen med andet Fjerkræ; thi dels kommer man derved til at fodre Andres Duer, dels bide det stærkere Fjerkræ de svagere Duer bort fra Fodret og lade dem ikke i No før end de selv ere fuldkommen mættet og have ædt alle de gode Korn. Kun det under 1 nævnte Af-fald fra Lo og Lade gives dem, som allerede bemærket, helst i Gaarden.

Bedst er det, at tilkaste dem Fodret tidlig om Morgenen og om Eftermiddagen paa et stort Bræt indenfor Udflugtskibullet, for at tilstrækkelig Dagslys kan falde derpaa. Denne dobbelte Fodring er for-medelsst Duernes langsomme Fordøielsesevne meget hensigtsmæssig, ligesom det ogsaa er tjenligt at vogle

med Fodret, da Duerne, naar de ere i Frihed, elste Afvexling og trives langt bedre derved. Seent paa Aftenen maa man ikke betræde Dueslaget, da Duerne ere meget frygtsomme og det kan afstedkomme slemme Følger. Ingen Dueelster maa gjøre sig skyldig i den Forsømmelse, at forglemme at fodre sine Duer. Skulde han have glemt det om Dagen, maa han vistnok, for at de ikke skulle sulte hele Natten, begive sig paa Slaget med Lygte og saa stille som muligt strø Foder til de Ventende. — I December og Januar skal man ikke give for rigeligt Foder, især naar Vinteren er mild. Det foranlediger for tidlig Varring, saa at Duerne undertiden allerede ruge i Februar eller i Begyndelsen af Marts. Da nu sædvanligviis til denne Tid en betydelig Kulde indtræder, saa gaae ikke sjelden Eg og Unger tilgrunde.

Foruden de anførte Næringsmidler, æde Duerne ogsaa meget gerne Salt og Salpeter. De udhakte det af Leervægge og Priveter og søge det, hvor man har givet Faarene det til at slukke. — Da det er en Vndlingsret for dem og bekommer dem godt, saa forsømme man ikke at opvarte dem med disse just ikke kostbare Lækkerbidstener. — Kalk tilkastes ogsaa Duerne. Man mener derved maaskee at forhindre, at de ikke skulle pille Kalken fra Tagstenene, hvilket dog, hvad vi længerhen ville berøre, er en noget utidig Frygt.

VII.

Om Duernes Drif.

Duerne drikke rigtignok ikke blot reent, men ogsaa smudsig, ja undertiden endog Dyingvand; dog en Dueven bør ikke tage Hensyn hertil, han skal meget mere sørge for, at de have reent Vand, især naar der ikke i Nærheden findes en Dam, Bæk eller Kilde. Da nu Vandet sædvanligviis fryser om Vinteren, saa maa han, selv naar de nævnte Vandsteder have nærved, ikke undlade i streng Frost at give Duerne Vand til at drikke. Ligesom Hønsene behøve de meget Vand, fordi Kornene, førend de udblødes, optage megen Fugtighed. Man skal give dem dette rene Vand ved mildt Veir ganske koldt i et dybt af Bødkeren forsærdiget Træk. Dybt maa dette Kar være, thi Duerne drikke anderledes end mange andre Fugle, der tage Næbet fuldt af Vand, og for at bringe det ned i Kroen og Maven have Hovedet iveiret, saa at det ved sin egen Tyngde løber ned i Spiserøret. Duerne derimod duffe Næbet og Forhovedet ned i Vandet og pumpe det ind, hvad de naturligviis blot kunne gjøre i dybe Kar. Dog tør dette, hvad der forstaaer sig af sig selv, kun have en saa høi Rand, at en vedsiden af Karret staaende Due beqvemt kan naae ned med Næbet.

Et Træk er forsaavidt at foretrække fremfor et af Steen eller Leer, fordi det første er saa tungt og det andet saa strøbeligt. Naar Vandet om Vin-

teren fryser, sønderbrydes de sidste Iet, idet Iis indtager et større Omfang end Vand, hvorimod et Trækar bedre udholder det frosne Vands Udvidelse. Det vil være hensigtsmæssigt at lade sig gjøre to saadanne Kar, for at man kan veyle dermed om Vinteren. Man giver dem det ene tidlig fuldt af Vand, tager det bort om Eftermiddagen og sætter det andet hen til dem med friskt Vand, hvorpaa man lader det førstes Iis optøe. Om Eftermiddagen stiller man dette i Slaget, og sætter det borttagne paa et varmt Sted, for at Isen kan smelte om Natten.

Mange foreslaae at optøe det frosne Vand ved at slaae varmt paa, men det er ikke raadeligt; thi 1) er det en vanskelig, ofte umulig Opgave fuldkomment at optøe Vandet, naar det er bundfrosset i Karret, og 2) bliver, naar man dog er saa heldig at smelte det, megen Ureenlighed tilbage i Driftekaret, naar man har gydt det varme Vand paa Isen og ladet det staae sammen med denne. Og saa var det ikke umuligt, at Duerne, naar de ere ret tørstige, til stor Skade for dem, slugte det varme Vand i sig. At veyle Kar er derfor at fortrække, hvortil kommer, at det er forbundet med mindst Støi og bedre beforder Reenlighed, end kun at have eet Kar, som sjeldent ret kan renses og hvori man hælder af en eller anden Beholder, udsættende sig for at spille o. s. v.

VIII.

Spørmeget skal man give Duerne at æde?

Dette Spørgsmaals Besvarelse beroer paa mange Omstændigheder: Duernes Art, Aarstiden, Op- holdsstedet, Individernes Temperament, Sundhed osv. osv. De forskjellige Skrifter have i saa Henseende høist forskjellige og vakkende Angivelser; vi maae derfor indskrænke os til at nævne nogle af disse, uden at turde paastaae, at Svaret er tilfredsstillende.

I milde Vintre kan man føde, hedder det, 18 Par Duer daglig med 2 Pund Foder, nemlig med 1 Pd. Vikker og 1 Pd. Havre blandet mellem hinanden, saa at der daglig kommer kun 1⁷/₈ Lod af nævnte Foder paa een Due. Men er Kulden streng, blive 18 Par Duer neppe mætte ved 2 Pd. 16 Lod reen Vikkefoder. — Efter en anden Beregning skulle 100 Par Duer, naar de fodres med Byg, i 4 Maanedere koste henved 20 Rd. (15 Thlr. pr.) til Sædens Middelpriis.

Et Par Duer — siges et andet Sted — behøver daglig to gode Haandsfuld Foder Markduer behøve kun den fjerde Deel, fordi at disse, naar Vinteren ikke er for langvarig, blot fodres i de tre Vintermaanedere; og dersom der ikke ligger Sne, saa behøve de ikke engang den hele Fodring. Disse Duer betale altsaa rigeligt deres Foder. Et Par

af disse unge Markduer, naar de ere slagtede og rensede, veier sædvanlig et Pund.

Antager man nu, at en Gaardeier holder hundrede Par Markduer, hvilket Antal tidt findes paa Landeiendomme, og at ethvert Par idetmindste yder fire Par Unger, saa erholder han i 3 Fjerdingaar 400 Pund godt, frist Kjød, tjenligt saavel for Syge som Sunde.

(NB. Her troe vi at maatte bemærke, hvad der forstaaes ved Markduer.

Benævnelsen Markduer eller Markfluve ere bruges hyppig i Modsetning til Huusduer. Ved Markduer forstaaer man egentlig saadanne Duer, der fra Foraaret til Høsten, nemlig saalænge der ikke falder Snee, flyve i Marken, søge deres Føde der og saa længe selv forskaffe sig deres daglige Underhold. Disse Duer ere de nyttigste af alle. Deres Hovedfarve er blaa med sorte Pletter, men de udarte i næsten alle mulige Farver, ja ofte bringer et Par Gamle i mange Aar ikke en eneste Gang Unger af Moderfarven. Disse Duer udmærke sig især derved, at de have et tyndt, en god halv Tomme langt Næb, glat Hoved og fordetmeste sorte Dine. Naar ikke Vinteren er for langvarig, hække de aarlig sex Gange og behøve, som allerede anført, kun at fodres tre Maaneder.)

Underledes bliver vistnok Udslaget, naar Talen er om Maanedsduer eller Huusduer overhovedet. Disse koste i Reglen mere at fodre, end de indbringe.

Imidlertid kan det dog svare Regning paa Landet at opføde andre end just Markduer; ja, Alt vel overveiet, ere de endog billigere og mere indbringende at lægge til, end Høns.

I Hovedstaden derimod kan der blot nærmest være Spørgsmaalet om Fornøielsen og ikke om Nyttten. Her seer man fornemmelig paa at samle smukke og sjeldne Duer. Men betænker man, hvormegget Blomsterelstere udgive for en sjelden Plante, og Hestehyndere for en smuk Hest, saa vil man vist ikke bryde Staven over Duelliebhaberne, om ogsaa Udgiftssiden er lidt større end Indtægtsfiden. En almindelig Regel er det imidlertid, naar man holder Duer blot for Fornøielsens Skyld, ikke at have for mange.

IX.

Om at tilvænne Duerne.

Er det nødvendigt at være forsigtig ved Indkjøb af Duer, saa er Forsigtighed ikke mindre fornøden ved at tilvænne dem. Mange trække, for at nøde de købte Duer til Hjemmet, enhver af dem en Fjer ud af Halen, bore et Hul i en af Bygningens Bjælker, stikke Fjeren deri, og slaae en Træprop i samme. Ligesom denne holder Fjerene fast, saaledes skulle Duerne ved „Sympathi“ være bundne til den nye Bolig. Man maa virkelig undre sig over, at den menneskelige Forsald har kunnet opfinde

flig Daarstab, hvori en vis Dypfindelsesgave dog er umiskjendelig.

Andre anvende kraftigere Midler, for at nøde de kjøbte Duer til at blive paa Stedet. De binde nogle af den ene Binges Svingfjer sammen med Traad eller Seglgarn, eller udrive dem. Da maae Duerne rigtignok blive hjemme; thi de kunne ikke flyve godt, altsaa heller ikke langt. Men de ere da ogsaa et sikkert Bytte for Rovfuglene og opholdes i Rugeforretningen. Saadanne stærke Midler due aldeles ikke; der maa anvendes mildere, og dertil hører fordetforste:

At indespærre de tilkjøbte Duer. Bring man dem alene ind i et Slag, da maa man paa engang sætte flere Par, om mulig 8 til 10, fordi Duerne ere selftabelige Fugle, eller stifke dem ind til allerede tilvante. Slaget maa være flere Dage, ja Uger tilluffet. Da lader man dem paa en mørk Dag eller henimod Aften flyve ud. De ville maaskee stifke hoit op i Lusten og synes at flyve bort; men dette skeer sjelden. De vende, især naar de have været samlede med allerede tilvante, sikkert tilbage. Herved forudsættes at de, som tidligere i IV Cap. er bemærket, ere bragte fra et Sted, der er 4 til 6 Mile fjernt; thi see de — naar Afstanden er mindre — deres forhenværende Hjemegn, saa ile de uden Ophold til deres gamle Bolig.

Det er ikke tilraadeligt at lade dem flyve ud paa en taaget Dag; vistnok flyve de da ikke til deres

gamle Hjem; men de finde ofte heller ikke igjen deres nye Bopæl, slutte sig til andre Duer, flyve med dem i et fremmed Dueslag og gaae saaledes tabt for deres Eier.

Herved maa bemærkes, at disse Forholdsregler nærmest gjælde Markduer og de Duer, der ligne dem i hurtig Flugt; thi de mere tungflyvede Duer, saadanne som kun nodig eller slet ikke flyve i Marken, men ere indskrænkede til Fodret i Dueslaget eller i Gaarden, — disse kunne være bragte blot $\frac{1}{2}$ Mil fra og vænnes dog til Huset.

Det bidrager betydeligt til at tilvænne Duerne, naar man kan parre de fremmede Duer med de hjemlige; thi af saadanne Par gaaer hverken Hannen eller Hunnen tilbage til det tidligere Hjem. Derfor er det godt at kjøbe halv- eller tresjerdingsaaers Duer; de ere endnu ikke parrede og altsaa lette at parres med de vante.

Men det er som oftest vanskeligt at faae Duer, som man vil tilvænne, 4—6 Mile fra; man maa tage tiltakke med andre, hvor denne Betingelse ikke er tilstede. For nu ogsaa at tilvænne disse, maa man anvende et andet Middel, end det nys angivne. Man indespærrer dem i Duehuset eller Dueslaget, indtil de have Æg og Unger. Naar de sidste begynde at røre sig i Ægget, eller ere nogle Dage, eller neppe ere udkrøbne, saa lader man deres Forældre flyve ud. Kjærligheden til deres Afkom vil snart

føre dem hjem. Naar dette Middel ikke slaaer an, da ere alle andre spildte.

Det er indlysende, at de nævnte Forholdsregler kun lade sig anvende med Held, hvor Talen er om Duehuse og Dueslag. Ogsaa af denne Grund ere de at foretrække Duehjul og Duekasser. Man har Exempel paa, at et saadant smukt udstyret Duehjul har staaet i 40 Aar tomt midt i en Præstegaard, fordi alle Bestræbelser for at vænne Duer til det have været frugtesløse. I Præstegaardens Hovedbygning selv var dog et Dueslag med Duer, og Duehjulet havde en god høi Beliggenhed. Maaſtee var den Omstændighed, at den kolde Vind blæste ind ad de mange Åbninger og gjorde hele det indre Rum koldt og uhyggeligt, Medaarsag til, at Duerne ikke vilde boe der.

X.

Om Duernes Parring.

Ogsaa med Hensyn hertil herſter endeel gammel Overtro. Nogle paaſtaaee ſaaledes, at man kun vil have Held af Parringen, naar denne ſkeer netop ved Faſtelavn. Aarſtidens ſtorre eller mindre Mildhed, og Opholdsſtedets ſlettere eller bedre Beliggenhed, kommer her ſaa væſentlig i Betragtning, at Ingen med nogenlunde Sikkerhed kan angive den abſolut beſte Parringſtid.

Den, ſom kun holder Duer for at forſyne ſit

Kjøkken, kan trostigt overlade deres Parring til dem selv. Han sørge blot for, at han saavidt muligt har lige saa mange Hanner som Hunner, og naar Forplantningstiden kommer, vil det ikke vare længe, før end de alle, ved Naturens egen gode Hjælp, ere parrede. Kun for det Tilfælde, at han har kjøbt Markduer, er det, som vi nylig have bemærket, godt, at han, for at tilbønne dem, parrer dem med tilbante Duer. Dog da maa man ikke adstille gamle parrede Par, men tage Enker eller Enkemænd, eller laarige endnu uparrede Duer til Parring med de senere anskaffede; thi Duerne, ligesom alle i Monogamie levende Fugle, blive med meget sjeldne Undtagelser i livsvarigt uadskilleligt Ægtekab.

Men for den, der holder Pragtduer, er Parringen en Sag af særdeles stor Bigtighed, saa at han ikke tør overlade den til Tilfældet, men maa omhyggelig selv ordne den; thi gjør han ikke det, saa parre sig sorte og hvide, røde og blaae, kortsagt forskjelligt tegnede glatvæk sammen og hans hele Glæde er forspildt. For nu at have Duernes Parring i sin Magt, lader man sig gjøre adskillige store Bure, hvis Sider eller Bægge ere af Staaltraad, Vidier eller tynde Træpinde; de maae have en rummelig Rede- og Drikkesaal og en passende Dør. Ogsaa kan man indsætte en Rede af Vidiesletning (en Kurv), fordi Synet af samme lokker dem til Parring.(?)

I Februar stikker man de Duer sammen, der skulle parres, forsyner dem daglig med Foder og

Band, renser Gulvet, der maa være til at flyde ud (d. v. s. Buret maa have en dobbelt Bund), hver 3 eller 4 Dag og bestrøer det med reent Gruus (Kiseljord), samt nogle Smaastykker Leer og Kalk (naturligviis læd st e t). Saasnart Duerne begynde at blive fjærlige, at næbbes og ydre Parringslyst, saa kan man tage dem ud af Buret. Sædvanlig kan man efter 10 til 12 Dages Forløb lade dem slippe ud af deres Fængsel.

Men for at kunne iagttage Duerne's Adfærd i Buret, maa dette være stillet saaledes i Duehuset eller Slaget, at man kan see dem igjennem de Huller i Døren, som ere omtalte i det III Cap. — Man bør ogsaa, saavidt muligt, sørge for, at de forskjellige Duepar i Burene ikke kunne see de andre Par; da stær Parringen saa meget desto lettere. Her viser sig nu atter U hensigtsmæssigheden af Duehuse paa Væle og Duekasser. Man maa da bestige disse Indretninger ved Mattetider strækker Duerne, og kan ikke indespærre dem. Derfor finder man i Reglen i Duehjul og Duekasser enten kun almindelige Markduer eller Duer af en bestemt Tegning s. Ex. Morianer („Mohrentopfer“) o. dsl.

Det er en Selvfølge, at man ved denne Indspærring — hvilken baade ældre og yngre Duekjendere anbefale som hensigtsmæssig, fordi Duerne i den snevre Bolig lettere lære at kjende hinanden — paaseer, at det er en Han og Hun, af hvilke man gjerne vil have Afkom, som man bringer sammen.

Skulde man have taget feil og f. Ex. sat to Hanner sammen, saa vilde de vel lægge Æg; men disse due, som begribeligt, ikke til at ruges. (Kjendetegnet paa et goldt eller Æg uden Drentning er, at det er ganske klart, naar det holdes mod Lyset. Ubrugelige Æg svømme ogsaa gjerne paa Vandet, hvorimod de frugtbare synke). Værre er det at komme ud af Bildfarelsen, naar man har parret to Hanner sammen. Paa Stemmen tør man ikke forlade sig; thi naar to Hanner sidde sammen i Buur, kurre de som oftest slet ikke, da de af Frygt for hinanden ei lade deres Stemme høre.

Forøvrigt indtræffer ikke sjældent det Tilfælde, at de unge Duer blive trykkede ihjel af de Gamle. Saa snart man bemærker dette, maa man fjerne den døde Unge fra Reden, førend den gaaer over i Forraadnelse. I Rugetiden maa der ikke finde stærk Støi Sted i Nærheden af Duerne, ogsaa vedholdende Banker, Skydning og desl. nærved er i denne Tid høist skadelig. Selv stærkt og vedholdende Uveir har en slem Indflydelse. Ved al saadan Larm sættes de Rugende i Skræk, blive modløse og forsagte og lette ofte, derved blive Æggene ufrugtbare. Uveiret kan man rigtignok ikke forhindre, derimod kan man som oftest dog bære Omsorg for, at al anden Støi holdes fjern.

Saa snart Duerne have parret sig, ja ogsaa i den Tid, at de ville parre sig, maae de fodres godt og have et kraftigt, nærende Foder. Hvad de unge Duers Fodring angaaer, da har man med Hensyn

Markduerne ikke nødvendig at nære nogen Frygt, thi disse sørge selv, paa den Tid de have Unger, for det allerbedste, mest smaaakornede og nærjomme Foder. De udsøge det tjenligste af det givne Foder, dermed made de Ungerne, og lade det, hvad der ikke behager dem, ligge.

Idet vi tale om Duernes Rugning, maae vi dog i Forbigaaende berøre et Kunstleri, der vel ikke fortjener Anbefaling, men som en Natur-Spas for en enkelt Gangs Styld vistnok kan forsvares, nemlig: at lade Duer ruge paa Hønsæg.

Sædvanlig lægge Duerne 5 a 6 Gange om Aaret; der gives Arter, som lægge 7 a 8 Gange Æg om Aaret. Det bestemte Antal er 2 Æg, undertiden, om end ikke ofte, lægge de 3. Det er imidlertid hensigtsmæssigt at lade det tredie blive borte. Disse to Æg, naar Hannen ellers er god og ved Kræfter, give sædvanligviis efter sytten Dages Forløb Unger. Dog skeer det, især om Sommeren i stærk Hede, at Ungerne komme nogle Timer tidligere, hvorimod de ved indtrædende Koldt, raat og fugtigt Veir komme nogle Timer senere frem. (Bomolie eller smeltet Smør, forsigtigt paasmurt Æggegangen, i Nodsfald nogle Draaber Olie indgivne, siges at skulle besordre eller lette Æggelægningen).

Derfom man nu til Dueæggenes føier et Hønsæg, da ruge Duerne derover i 21 Dage. Man kan ogsaa efterhaanden borttage begge Dueæggenes og lægge Hønsæg istedet. Begge Dele maae dog skee

med stor Forsigtighed; ved den mindste Foruroiligelse forlader Hunnen deslige Æg og ruger ikke mere. Naar Kyllingen er kroben ud af Ægget, giver den sig snart tilkjende ved sin Stemme. Da maa man strax tage den bort, førend Duerne fodre den; men først have draget Omsorg for dens Kost og for at den kan vedligeholde sin naturlige Varme. Denne Duekylling bliver af en lille Art, er god og flittig til at lægge Æg og af et meget lystigt og muntert Temperament. Bliver det derimod en Hanekylling, saa bør man ikke lade den udvoxe, især hvor der er Børn; thi den er gjerne bidst og ond, springer ind paa dem og søger som oftest Ansigtet.

Sjelden mislykkes dette Forsøg, og Flere forsøgte, at den muntre Hunkylling har forvældt dem megen Glæde, medens den endstabsfulde Hanekylling har fornøiet dem mere paa Stegespiddet end i Hønsesgaarden. Dog Duen gjør man ingen Tjeneste ved dette Experiment; den taber for megen Rugevarme, bliver svag, gammel før Tiden og uduelig til Parring. At bruge gode Duer til slige Løier, er derfor Daarskab; men tager man svage, lykkes ikke Forsøget. Bedst derfor, at man kun lader Duer ruge paa Dueæg.

XI.

Om Duernes Fjender.

Formedelst deres velsmagende Kjød efterstræbes Duerne af forskjellige Rovdyr. For de firbenede kan

man til Nød beskytte dem; værre er det med Hensyn til de bevingede Fjender.

Af Pattedyr, som gjøre Jagt paa Duerne, nævnes: Ræven, Maaren, Ilderen, Bæselen (Hermelin), Ratten og Rotterne.

1) Ræven er saa tilstrækkelig bekjendt som snedig Thy, at vi ikke behøve at opholde os ved denne dens farlige Egenkab.

Man fanger den paa forskjellige Maader, i Træfælder, i Jernsaxe o. s. v. Den bedste Maade skal være følgende: Hvor Rævene opholde sig, gjør man en 2—3 Fod dyb og ligesaa bred Grav, der bagtil udvider sig kjedelformig eller som en Bagerovn, og lader denne udmure saaledes, at Ræven kan krybe derind og bagtil ligge beqvemt sammenfrummet. Over den bageste Indgang lægger man en stor Steen, der kan løstes iveiret. Den i Eggen omstreifende Miffel glæder sig over at have opdaget en saa herlig Bolig, kryber ind i Røret og lægger sig ret beqvemt i den nævnte bageste Udvidning. Saasnart man bemærker dette, tilstopper man Bygningens Indgang, hæver Stenen noget iveiret, angriber Ræven med en Ildtang, trækker den, efterat Stenen ganske er borttaget, ud med Ildtangen og slaaer den ihjel. — Med nogle saadanne kunstige Huler skal man i kort Tid have faaet hele Revierets samtlige Ræve i sin Magt.

2) Maaren er Duernes frygteligste Fjende blandt de firfodede Dyr. Man stjæler imellem Steenmaaren og Huusmaaren. Det er en Særlighed, at hvor den har sit Opholdssted, rover den, for ikke at forraade sig, enten kun lidet eller sletintet; men sjernt derfra er

den saa meget desto mere om sig og røver med den største Behændighed, Dristighed og Frækhed. Med sit smidige Legeme trænger den sig igjennem et saa snevert Hul, at det er ubegribeligt, hvorledes den er kunnet komme igjennem saa lille Aabning. Dens Myrdelyst driver den til at dræbe Alt, hvad den kan naae, og derfor anretter den en skrækelig Odelæggelse, naar den kommer paa et Dueflag. Man fanger den i forskjellige Slags Fjern eller Saxe, der, ligesom naar man vil fange Ræve, bestruges med Gaasefedt; men derimod paabinder man et frist Hønsæg som Løkkemad. (Denne Besmørelse med Gaasefedt er nødvendig, for at Ræven eller Maaren ikke skal kunne lugte, at Fernet er berørt af Menneſchænder). Smidlertid ere deslige Saxe forsaavidt alle farlige, at man lettere dermed fanger en Kat eller andet Huusdyr, end det tilſigtede Rovdyr. Bedre er det derfor, at benytte en meget stor Rottesælde eller Fangekasse; man hænger et Æg paa Stillepinden istedetfor branket Flæsk og sørger for, at Medfaldsklappen foroven er belemret saaledes ved Bippen, at Maaren ikke igjen kan styde Klappen op. Kassen stilles mod en Væg i en Bygning, hvor man, formedelst den gjennemtrængende Mostuslugt, har sporet Maarens Besøg. Bemærker man, at man har fanget En, saa tager man en viid Sæk, flikker den ene Ende af Kassen eller Fælden derved, løfter Klappen op ved Hjælp af Bippen, lader Maaren springe i Posen, holder denne tæt til foroven og slaaer da den farlige Dueffjende ihjel.

3) Ilderen er noget mindre og slankere end

Maaren; men formedelst denne sidste Egenffab lige saa farlig, idet den da behøver snevrere Aakning til at krybe igjennem. For høitliggende Dueslag er den ikke synderlig farlig, da den ugjerne stiger høit iveiret. Den er vel ikke saa mordlysten som Maaren, men dog slem nok, naar den faaer Indpas i Dueslaget. Den fanges ligesom Maaren, dog helst i Fælder (man har egne Fjelderfælder), for at conservere Skindet, der rigtignok bruges mindre, og altsaa er billigere end Maarens, formedelst dets ilde Lugt af Desmertjertlerne, men dog altid anvendes til Kantning osv., ligesom Halehaarene benyttes til fine Malepensler.

Naar man om Foraaret bemærker Fjderen, bestræber man sig for at opsøge dens Rede og at fange den gamle Hun. Man finder den hyppigst paa den Plads paa begge Sider af Logulvet, hvor Negene henlægges, naar der endnu er Halm tilstede. Faaer man Hunnen, er hele Familien ødelagt.

4) Væselen er vel en mindre frygtelig Duesfjende, dog altid slem nok. Den er lille, modig og mordlysten og især farlig for lavt liggende Dueslag, de høie besøger den aldrig. Kommer den ind — og da den er yderst slank bygget, trænger den sig igjennem meget smaa Aabninger, saa dræber den baade unge og gamle Duer, skjøndt den ikke kan slæbe de sidste bort. Man fanger den lettest i meerbemeldte Rottesfælder, ligesom i smaa Sage. Som Loffemad paabindes et lille Hg, navnlig et Dueæg.

5) Ratten er ogsaa en Elsker af Duesteg og

6) Rottene kunne ligeledes gjøre Skade især

med Hensyn til Ducungerne. — Bedst afværges disse Ulemper ved at sørge for, at Slaget er beliggende fjernt fra Bygninger og Træer og godt forvaret i alle Henseender. At strøe Rottepiller eller deslige Gift, maae vi fraraade, fordi andre Dyr tilfældigviis ogsaa kunne æde deraf, ligesom forgiftede Rotter, naar de henligge og døe bag Forskallinger, under Gulve, Panceel osv. udbrede en forpestende Stank i hele Huset.

Af Fuglene, som efterstræbe Duerne, nævnes:

1) Duehøgen, 2) Duefalken, 3) Hinte høgen, 4) forskellige Ugler.

1. Duehøgen, med stærke gule Fodder, en hvid Strike over Dinene, mørkegraa eller brun Overtrop, hvid Undertrop med sortebrune, belgefornige Tværlinier og lang, afrundet Hale, er noget nær den stadeligste Rovfugl. I een Dag kan den fortære og fordøie 2 Duer (endog 2 Krager), og den anretter derfor ogsaa det skrækkeligste Nederlag iblandt vilde og tamme Fugle. Den er dristig og snild, lige saa myrdelysten som graadig; ofte henter den endog i Menneffers Nærvaerelse sit Bytte i Gaardene og ved Husene, ja forfølger Huusfuglene ind i disse.

Man fanger den hyppigst i Høgeburet. Naar den nylig har holdt et godt Maaltid og udhviler sig i et Træ, kan man uden stor Vanskelighed liste sig til at flyde den. Sjeldnere indfinder den sig ved „Kragehytten“. Er man saa heldig at finde dens Bunge, kan man let ved at bruge denne til Loffemad fange den gamle Høg ved Bippe-Jern eller Sage.

Gode Flyvere kunne ofte undgaae den, og man seer i saa Henseende stundom smukke Manøvre. Den opholder sig, især om Sommeren, i Udkanten af store Skove, hvisaarsag man, som tidligere bemærket, bør undgaae at holde Duer i Skovens Nærhed. Om Vinteren seer man den dog næsten overalt, fordi mange unge Høge komme herved nordfra.

2) Duefalken kjendes let i Flugten fra den foregaaende ved de længere Binger. Den fanger kun sit Rov i Flugten, er derfor ikke let at faae fat paa i Rovfuglesælde, medmindre den deri opstillede Due slagrer. Lettest flydes den ved Kragehytten, eller ved at staae paa Anstand om Aftenen, hvor den pleier at overnatte. Den foretrækker Maaleskovene til Dyholdssted, besøger derfra Markerne, men sjeldnere Stæderne, er derfor mindre farlig for Dueholdere end Hegen, især da den ikke kan bemægtige sig Fuglene i Sædet. Dens Navn er ogsaa Vandrefalken. Man skal ikke have fundet dens Rede i Danmark.

Her kan vel ogsaa nævnes Musevaagen, der rigtignok er for plump og langsom til directe at gjøre Jagt paa Duerne, men som derimod er listig nok til at fratage andre Rovfugle deres Bytte. Utrætelig vedbliver den at forfølge Duefalken, naar denne vil flyve bort med sit Bytte; den maa slippe det og jage paany efter Duer. Saaledes er Musevaagen kun middelbar Duernes Fjende. Naar den er meget hungrig, kaster den sig dog ogsaa over tamme Fugle. — Den kan fanges i Rottesage, med en Muus eller Frø til Løkkemad.

3) Finkelhøgen. Da denne lille Korfugl har mere Mod end Magt, er den just ikke en af Duerne's farligste Fjender. Modig og forvoven er den, slaaer ikke blot paa alle mindre Fugle, men ogsaa paa større, deriblandt Duer, hvilke den lille Han ikke kan mægte, medens den større Hun, som er istand dertil, vover det sjældent. Den styer ikke Menneskets Nærværelse, gjør Forsøg paa at røve Stuefuglene i Binduerne og stjæler Kramsfugle af Dønerne, hvorved den ofte selv bliver hængende. Ellers fanges den let i alle Slags Fælder og Garn, naar man sætter Spurve eller andre Smaafugle deri. Den er ikke ganske let at komme paa Stud.

4) Uglerne. Iblandt de Ugler, der udpeges som farlige for Duerne, nævnes. a) Klippeuglen eller den store Hornugle. — Den er dog temmelig sjælden i Danmark, hvortil den om Vinteren kommer fra Norge og Sverrig. Da dens Unger sidde længe i Neden og ere meget graadige, anrette de Gamle paa den Tid den frygteligste Ddelæggelse blandt Bildtet i Omegnen. Gjæs, Vænder, Høns osv. overfalder den, naar de sove. — Man kan fange den med en Røvesax, som skjules med Moss, Græs og Løv; til Loffemad paalægges Kjød, helst af saadanne Dyr, den selv har taget og ført til Neden. Næsten alle Fugle hade den og forraade ved Skrig dens Opholdssted. b) Natuglen er meget almindelig i Danmark. Skjøndt Muus er dens almindeligste Næring, skal den dog ogsaa forurolige og dræbe Duerne. Man lokker den let til sig ved at efterligne Musenes Piben, og endnu bedre, naar

man om Foraaret kan efterligne dens Parringsraab. Naar man opdager dens Hvileplads om Dagen (den er meget lystfy), er det let at skyde den. Forovrigt er dens Nytte ved at udryde Markmusene større end dens Skade, saa at den snarere burde fredlyses end forfølges til den Grad, at Regeringen betaler Jægerne for Kløerne. c) Den almindelige eller lille Hornugle vil man vel paastaae tager ikke Duer, dog har man Exempler paa, at den har overrasket unge og gamle Duer i Søvn og fortæret dem et Par hundrede Skridt fra Slaget. — I maanelyse Nætter kan man ved Hjælp af Bøssen bedst stille sig ved denne Fjende, der ogsaa kan fanges ligesom de andre Arter. Om Vinteren er den hyppigt her fra de nordligere Lande og træffes undertiden i Selskaber af indtil en Snes sammen. Den er mest i Bevægelse i Aftenstumringen, ikke blot paa aabne Skovpladser, men ogsaa i Haver og Marker. Forresten er den en meget nyttig Fugl, der, om den ogsaa nu og da kunde tage en enkelt Due, dog fortjener at fredes.

Mange give det Raad, at lade Faldgitteret være nede om Natten og saaledes holde Udflugts-hullet tilluftet for Dueslaget. Denne Tilspærring har imidlertid den Ulempe, at da Duerne flyve meget tidligt ud, saa maa man om Sommeren staae op før Daggrø, og aabne Gitteret, for ikke at hindre dem i Udflugten.

Ogsaa iblandt Insekterne have Duerne deres Fjender, saasom 1) Træbukken, der undertiden bider sig fast og udsuger Blod. 2) Tæger. Som

bekjendt jeger den almindelige Sengetøge (Bæggetøi) ogsaa Henseluse og Dueslag. De plage Duerne meget, især Ungerne; ja de dræbe dem endog. 3) Lopper, der, naar de ere i stort Antal, blive besværlige for de gamle og farlige for de unge Duer, især naar disse ikke ere ret kraftige. 4) Luus eller maafee Middler, et langstrakt Ustøi, der dog kun naar de findes i Mængde ere virkelig farlige (herom noget Mere under Duernes Sygdomme).

For at blive disse Snyltedyr quit, eller for dog at lindre den af dem forarsagede Smerte, bade Duerne sig ei blot i Vand, men velte sig ogsaa undertiden, ligesom Høns og Spurve, i Sandet eller Støvet.

Dog dermed maa Dueelsteren ikke lade sig nøie, ogsaa han maa gjøre Alt fra sin Side for at modarbejde hine Gæster. Det bedste Middel er Reenlighed. Markduernes Slag maa renses i Februar, Gaardduernes hver fjerde Uge, men Rederne saavel for disse som hine gjøres fuldkommen rene efter hver Rygning.

(Imod Bæggetøi har man nævnt mange forskjellige Midler, hvoraf dog endnu intet er befundet aldeles useilbarligt. Megen Lysning forjage disse lysfrye Plageaander. Anvendelsen af Insektspulver (Billsæts) eller det billigere som faaes paa Apothekerne, har paa den senere Tid viist sig probat i Bærelser; for Duerne er dette krydrede Plantefrø usadeligt, og mulig kunde en Rygning med Pulveret gjøre samme Nytte paa Dueslaget som den har gjort i Drivhuse imod Bladkryb etc.)

XII.

Om Duerne's Benner.

Duerne have ogsaa deres Benner, som navnlig ere dem behjælpelige til at undflye deres Fjender. Dertil hører:

1) **K r a g e r n e.** Saasnart de see en af de nævnte, for Duerne farlige, Rovfugle, og de have et skarpt Syn, reise de et frygteligt Skrig og forfølge Fjenden, med Undtagelse af Vandre- eller Duesalten. Duc- og Fintehøgen, der forfølges af Krager, have nok med dem at bestille og sættes ud af Stand til at fortsætte en begyndt Duejagt, hvorved da Duerne ere frelst.

(Dr. K j æ r b ø l l i n g siger dog, at R a v n e n, skjøndt den ikke hører til de egentlige Rovfugle, er yderst rovgjerrig, og ofte tager unge Duer. ect., saasnart de ubevogtede fjerne sig noget fra Husene. Man har i en Ravnunge's Mave fundet en Hareunge.)

2) **F o r s t u e- eller Marksvalen.** Saasnart den seer en Rovfugl, striger den frygteligt og forfølger Fjenden med beundringsværdigt Mod. Naar Duerne høre dette Svalestrig, der klinger næsten som „drysi“ eller „drisi“, flyve de op og stige høit i Luften, hvorved de undgaae Faren. Det er i Tilfald til sin Flyveskædighed, at Svalen er saa hjæk, at den, hvad enten den er enkelt eller i Selskab, med høit Skrig forfølger Rovfuglene uden at frygte dem.

3) **B i p s t j e r t e n** (Hvid Bipsjtjert, Havresæd, Steenpikke o. fl.) Saasnart en Rovfugl nær-

mer sig, er den ogsaa strax opdaget af disse, dens smaa opmærksomme Fjender; de strømme til fra alle Kanter og forfølge den ud over deres Revier, uden at det falder den store Fjende ind at hevne den haanlige Bortviisning og den forstyrrede Jagt; thi alle Fugle gjøres opmærksomme paa dens farlige Nærhed. Alle Huusfugle advares ved det bekjendte Barselskrig, og Duerne reise sig fra deres Boligs Tag, søgende ved skyndsomst Flugt at redde sig, hvad da ogsaa sædvanligst lykkes dem.

Saaledes har Naturen moderligt sørget for, at Faren for Rovfuglene, om den ikke altid kan undgaaes, saa dog er betydelig formindsket ved slike Barslere. Selv Kanarifuglen, indespærret i Buret, kan i lang Afstand igjennem Ruden øine en Rovfugl og udstøder sit eiendommelige Barselskrig, som ikke kan misforstaaes, naar man engang har hørt det og lagt Mærke dertil; og dog er den tryk indenfor sin Staaltraad og bag Binduerne. Kun imod Natuglerne ere Duerne ikke beskyttede ved en betimelig Advarer.

XIII.

Om Duernes Nytte.

Duernes væsentligste Nytte bestaaer i deres meget velmagende, sunde og nærende Kjød. De Gamles er noget haardt og seigt, de Unges derimod meget fiint og behageligt. Skjøndt en Anviisning til de forskjellige Maader, paa hvilke Duer kunne tilberedes, nærmest vedkommer Kogebogen, troe vi dog her at burde nævne de almindeligste og hensigtsmæssigste.

1) De gamle Duer. Da de, som sagt, have haardt og seigt Kjød, men hvilket dog giver en meget god Suppe, koger man dem med Persille eller Asparges, hvortil man ogsaa kan føie gode Champignoner og har da en for Sunde og Syge velsmagende og velgjørende Ret.

Vil man stege dem, saa gjør man bedst i at lade dem koges en Tidlang først, for at de kunne blive behørigt møre.

Man kan ogsaa fricasjere dem. Tilberedte paa denne Maade afgive de ligeledes en meget god Spise.

2) De unge Duer. Disse spises hyppigst og ere sundest og mest velsmagende. Man kan enten:

a. Stege dem i Smør paa sædvanlig Maade som andet Fjerkræ uden at de spækkes. En oekonomist Huusmoder lader dem først koge en kort Tid og til-laver af Afkoget en velsmagende Suppe.

b. Fylde Kroen med forskjellige Stoffer og stege dem som under a.

c) stuve dem;

d) fricasjere dem;

e) servere dem med Asparges eller Blomkaal;

f) koge dem med Krebsuppe;

g) koge dem med Persille;

h) anvende dem til Posteier.

Enhver kan af disse Tilberedelsesmaader vælge den, der mest tiltaler ham; men han vil stedse finde, at unge Duer, især naar de ere fede, ere behagelige og mere velsmagende.

Saa snart Ungerne have faaet Fjer, tager man

dem ud og slagter dem, saafremt de dog ere bestemte til Slagtning. Det er ikke raadeligt, at lade dem blive saalænge i Slaget indtil de kunne flyve. Det er da ei blot ofte vanskeligt at fange dem, fordi de ved den mindste Støi ved Døren stikke ud førend man kan tillukke Flyvehullet med Faldgitteret, men de blive ogsaa magrere end de tidligere vare og maae fodres flere Dage ganske omsonst, hvad der skader den anden eller tredie Rugning.

Ved Slagtningen maa paasees, at Duerne udbløde behørigt, hvilket lettest bevirkes ved at overskjære Halspulsaaeren, der ligger paa den høire Side af Halsen.

Ved at plukke dem, der maa skee strax efter Slagtningen, er det at iagttage, at kun een eller dog blot saa Fjer ad Gangen udrykkes, for at Skindet ikke skal beskadiges og Fedtet flyde ud. En slet plukket Due — en „flaaet“ Due — tager sig ilde ud paa Bordet og gjør Huuømoderen kun liden Gæ.

Man bruger ogsaa at mæsse eller fede de unge Duer, som ere bestemte til at spises. Dette skeer enten ved at stoppe dem med Grter, der ere lagte i Blød, eller ved Ruder, eller med Hirsemeel, Smør og Mælk. Den Maade, paa hvilken det iværksættes, nemlig ved at indblæse Duerne denne Bølling som Tyggemad, er ligesaa møisommelig, som væmmelig. Det er et Dyrplageri og et Svineri, som Ingen bør indlade sig paa, om der end forsikres, at Duerne efter 16 Dages Forløb ere saa mæsfede, at de betales med det Dobbelte, hvorfra dog maa drages over en Fjerdedeel af hele Prisen til Hirse, Smør osv.,

Naturligst er det, at give de gamle Gaardduer tilstrækkeligt at æde og overlade dem at passe Ungerne.

Er en eller anden ung Due for mager til at give en god Ret, saa lader man den flyve ud, for at Slaget altid kan være behørigt befolket; thi ofte døer dog en gammel Due enten af Elde eller i et Rovdyrs Gab.

Paa Landet er det en stor Behagelighed at have Dueslag. Duerne levere der bedre, friskere og mere velsmagende Kjød end i Stæderne, og Huusmoderen kan ved et uventet Besøg ofte redde sig ud af en stor Forlegenhed, idet unge Duer give frist slagtede en herlig Ret, saa at de ikke som andet Kjød behøve at være slagtede Dagen iforveien. Vil man opbevare dem, da har man forskjellige kunstige Midler, der dog ere meer eller mindre forkastelige; det bedste er, at lægge dem i en Fiskjelder, hvor de fortreffelig holde sig.

Foruden af Kjødet kan man ogsaa drage nogen Fordeel af Duernes Excrementer. Paa nogle Steder skal Duemøg blive benyttet til en Lud, der bruges som Gjør ved Tilberedelsen af flere Sorter Bagværk og Hvedebrød, navnlig skal det være Tilfælde i Frankrig, saa at Prisen paa bemeldte Skarn og Byg omtrent er den samme, og Mange blot af denne Aarsag holde Duer.

Det er dog vistnok — efter vore Begreber — med en velbeseiet Modbydelighed, at man putter slikt Hvedebrød i Munden, saa at nævnte Anvendelse neppe vil blive almindelig eller skaffe Dueholdere hertillands nogen Indtægt fra Bagernes og Conditorenes Side.

Derimod skal — efter Linnés Paastand — en af Duemøg tilberedt Lud være særdeles fortrinlig som Sæbe til Linnedvask.

Væsenligst er dog Brugen af Due-Excrementer til Gjødning. Paa Agere og i Haver er det et af de fortrinligste Gjødningsmidler. I Mistbænte, brugt med Forsigtighed, er Nytten uberegnelig. Lader man Vand staae nogle Dage paa Duestarn, saa trives alle Blomster især Levkoien, synligt ved at begydes med dette Dvng. Træer, som ere nærved at gaae ud, kunne ved rigelig Gjødning af Duemøg atter reise sig. Lidt tort pulveriseret Duestarn (som Guano) lagt omkring Kjællenvæxter, saasom Urter, Kaal, Bønner osv., og tildækket med Jord, viser en udmærket Virkning.

Kartofler og Jordbær taale ikke retvel Ko- og Hestegjødning; en Haandsfuld Duegjødning derimod bekommer dem vel. For Sæden er denne Gjødning særdeles tjenlig, især strøer man den ikke uden sporlig Nytte, hvor man har saaet Hør, Hamp, Byg osv. Ogsaa Biinstoffens Vægt og Frugtbarhed befordres derved, og man har den Fordeel, at man i Sammenligning med anden Gjødning neppe behøver $\frac{1}{10}$ af Duegjødning.

Duegjødning kan tilberedes paa følgende Maade: Man blander Afte mellem Excrementerne og gyder Møddingdvng derpaa. Derved bliver Duemøget guanoagtigt og gjøder ganske overordentligt. Agurker trives og lykkes fornemmelig godt derved. Man kan ogsaa anvende det i trange Tider som Gjæringsstof,

ved at samle Sæbevand og andet fra Rjøffenet udskyllet Vand. Tilsættes dette stidne Vand Duegjødning og alstensk Halm, Løv og Affald, da geraader hele Dyngen i Forraadnelse og faaer en stærk Gjødningskraft. — Har man Duer, men hverken Mark eller Have, vil man dog nok i vore paa Landoeconomien og Havedyrkningen opmærksomme Tider finde Marked for hiin Vare.

Endnu en Nytte, som Duerne gjøre, er, at de fortære en Mængde Udfrud. Markduerne, som kunne føde sig selv 7 Maaneder af Aaret, tage mangfoldige Frøcorn bort fra saadanne Planter, som stude Sæden, saasom Markvalmue, Ulvemælk o. s. v. For Hvedeagrene ere Duerne de bedste Lugefouer.

Endelig har man ogsaa villet drage medicinff Nytte af Duerne. I gamle Duebøger findes angivet, i hvilke Sygdomme man skal anvende Dueblod, Duemøg o. s. v., snart mod Sovesyge, snart mod Sidesting, Slagflod, ondartet Feber osv. Navnlig tilraades Dueblod imod Dienbetændelse og Borter, og Dueexcrementer istedetfor spanstte Fluere. Vor Tids Lægekunst kjender kraftigere og hensigtsmæssigere Midler, saa at denne formeentlige Nytte falder bort.

Duernes Benyttelse som Postbude (Brevduer) har nu kun i alt Fald Betydning i Orienten. Her har man Telegraphlinier. —

XIV.

Om Duernes Skade.

At Duerne ogsaa gjøre nogen Skade, kan ikke retvel negtes. Men som oftest overdrives denne Skade. Man har paaftaaet, at de aad den tredie Deel af det udstrøede Saaekorn. Bistnok æde de en Deel deraf, men det er dog et Spørgsmaal, om ikke andre Fugle tage Broderparten. Imidlertid bør man, hvor slige slemme følger spores, indskrænke Antallet af Markduer. De blive først da virkelig for-
dærlige, naar de i store Starer flyve ud af et Due-
huus og hele Antallet graadigt kaster sig over en Ager. 10 til 20 Par ødelægge ikke meget, især da de hellere æde de udsaldne Korn, end pille dem ud af Agrene.

Dernæst bestyldes Duerne for at stjæle fra Lader og Kornlofter. Herom kan kun siges, at begge bør være saaledes forvarede, at ikke en Spurv end-
sige en Due kan finde Indgang. Det er vel sandt, at man ikke kan tillukke alle Luger og Lemme, naar man vil forskaffe Sæden nødvendig Lufttræk; men man vil ved Net eller andre saadanne temmelig billige Ind-
retninger kunne skaffe god Ventilation, uden just at have frit Rjør-ind, hvad man med Hensyn til Reen-
ligheden aldrig burde have, da det ikke er saa let en Sag at rense Sæden for Spurveffarn o. dsl. Ogsaa i Henseende til Uveir, og Ildebrand i Nærheden ere aabne Luger i Kornmagaziner forkastelige.

Endelig tillægges ogsaa Duerne, at de ruinere Tagene. Tegltagene ved at aspille Kalken fra Fugerne, Straatagene ved at aftræde og afplukke Belægningen. Hvad Straatagene angaaer, da er den Skade, Duer i Almindelighed kunne anrette, for Intet at regne; skræmmes de hyppigen fra fremmede Tage, blive de nok borte, og molestere de Dueeierens eget Straatag, er en Reparation i fornødent Fald let overkommelig. Betræffende Tegltag, da kunne Duerne ikke udpille uden løs Kalk, den faste lade de nok være at udhalffe. Men det er snarere til Gavn end til Skade, at løs Kalk, som dog ved Regn og Blæst vilde skylles ned, bortskaffes, for at vedkommende Eier ved Lusthullerne kan blive gjort opmærksom paa sit Tags Tilstand.

[I Egne, hvor der er stærk Duehold, kunde man maaskee forbyde Dueholderne at lade deres Duer flyve ud i Saaetiden, for ei at æde Udsæden; naar Kornet først har spiret, hvad sjelden varer over otte Dage, da kunne Duerne ikke mere gjøre den Skade. Paa Steder, hvor der saaes Raps, Hørfro og Roer, maa man sørge for at afholde sine Duer fra at søge Næring; thi heraf ville Ungerne faae en barst Smag.]

XV.

Om Duernes Sygdomme.

Hvorvidt Fældingen skal betragtes som en Sygdom eller ei, derom er der disputeret meget, og

talt Nøt baade for og imod. At Fuglene skulle tabe deres gamle Fjer og faae nye istedet, er en hensigtsmæssig Foranstaltning af Naturen, der vistnok hensætter dem for en Tid i en noget sygelig Tilstand; men som paa den anden Side, hvis den ikke fandt Sted, vilde bevirke Duerne's Død. I alt Fald er det en sælles Ulempe. Fjerfornyelsen er nødvendig; thi Fjerbeflædningen slides ved den idelige Brug, saa at den umulig vedvarende kan opfylde sin Bestemmelse. Den ligesom modnes til at fældes, idet Fjere-
 ne afflides ved Luft, Sol, Støv, Rivninger o. fl. a. Marsager saaledes, at det indre Tilløb af nærende Safter ophører ved Udtørringen af deres Canaler, og den af Huden fremspringende unge Fjer støder den gamle bort.

Hos Duerne staaer Fældningen i et vist Forhold til Rugningen; thi den følger først efter Rugningen, hos gamle Duer i September, undertiden endog i October, og varer 4—6 Uger. Ungerne begynde nogle Uger efterat de ere udfløine at fælde og bruge længere Tid end de Gamle til deres Fjer-
 vaxlen. Det er begribeligt, at Fældningen efter den sidste Rugning maa falde i Efterhøsten, og da, formedelsst det paa denne Tid ofte indtræffende ugunstige Veir, kan blive ret besværlig for Duerne. Men selv da, er Fældningen ingen egentlig Sygdom og ved ordentlig Pleie døe Duerne sjelden fordi de fælde. En Hovedsag er det, saavel under som efter Fældningen, at give Duerne godt Foder; da vil, naar

ikke særegne ugunstige Omstændigheder træde til, Fældingen heldigen overstaaes. Det er let at indsee, hvorfor Duerne i Fældetiden skulle have godt og rigeligt Foder. Der behøves et meget stærkt Tiløb af Safter til de fremvoksende Fjers Næring; kun god Føde er istand til at bevirke en fuldkommen Uddannelse.

Af virkelige Sygdomme maa fremhæves den mærkelige og farlige:

1. Læring. Den tiltjendegiver sig ved Duernes betydelige Afmagring, saa at Brystbenets Rand træder frem som en Kniv. Denne Læring er egentlig Mavesvind-sot og derfor, naar den er vidt fremskredet, ikke til at helbrede. Ofte er ogsaa Fedt-kjertlen („Gumpetjertelens Forstoppelse,“) forhærdet. Bemærker man denne Sygdom tidlig nok, da stifter man den derved plagede Due i et rummeligt Buur, giver den udblødte Urter og Biffer blandet med noget hakket Grønt (Kaal, Salat, Spinat eller desl.) og ofte rent Vand. Naar denne Behandling ikke slaaer an, er Duen tabt. At udtrykke Kjertelen, hjælper saare lidt; thi dens Forhærdelse er ikke Aarsagen til, men Følgen af Sygdommen. At bortskære Fedtkjertelen, hvad Mange i deres Ukyndighed i Sagen have forsøgt, bringer den sikre Død. Nydelsen af Rug, Hørfro og især slet Vand tilskrives Aarsagen.

2. Kopper. Denne Sygdom forekommer hyppigst i varme Sommere, sjældnere i tempererede. Den

anfaldet i Reglen kun de unge Duer, herfter næsten hvert Aar og mest i Hundedagene. Værst er det, at Mange formedelst denne Sygdom faae Modbydelighed for Duekjød. Aarsagen maa her ogsaa søges i fordærvet Vand. Hvor der er frisk rindende Vand i Nærheden, sporer man mindre til denne Plage. Naar de Gamle faae Sygdommen, blive de hæse og man seer Kopper ved Ræbets Begyndelse; de overstaac Sygdommen lettere end de Unge, hvor Kopperne vise sig især ved Dreene og under Bingerne, og ikke sjelden døe de deraf. Man bør være opmærksom paa slige kopperhyge Duers Anvendelse; de maae under ingen Omstændighed spises. Foruden god Foder og især frisk Vand er følgende Middelet anbefalet: i 2 Pund Vand kommer man $\frac{1}{4}$ Lod Aloe, $\frac{1}{2}$ Lod Glaubersalt og $\frac{1}{2}$ Lod Rhabarber, hvilke Sager opløses i lunkent Vand. Naar man fodrer Duerne, omrører man nævnte Drik, da Tilfætsen synker tilbunds, og tilgyder i en Ugestid bestandig frisk Vand. Bringer Anvendelsen af dette Middelet ikke Helbredelse, da gjentages det.

3. Udflæt, Skab. Denne Sygdom viser sig ved Ræbet og Dienhuden, der bliver skaldet og skurvet. Den har uden Tvivl samme Oprindelse som foregaaende Sygdom og helbredes paa samme Maade, saafremt det ikke gaaer bort af sig selv, naar de derved befængte Duer erholde rent frisk Vand. Man kan ogsaa kaste lidt Spidsglands (Antimonium) i Vandet.

4. Bylder. Hermed ere Ungerne ikke sjelden plagede. De vise sig ofte ved Hovedet og Halsen, undertiden ogsaa paa Kroppen, men dog kun hos Ungerne. I første Tilfælde er der ikke stor Fare, i sidste døe de gjerne. Naar de have Fjer, kan man tage dem af Reden og daglig stoppe dem 2—3 Gange med Urter, der ere udblødte i den ovennævnte Drif. Herved holdes de som oftest ilive.

5. Lufesygen. Duer have næsten altid Utøi: Luus, Lopper og Baggetøi; men det er dog i Almindelighed kun i ringe Antal. Bærre er det med et eget Slags smaa sorte Luus, ikke større end et Sandstorn, der i hobevis besvære især de unge Duer, udtære dem og dræbe dem sædvanligviis. De findes fornemmelig under Bingerne og komme i tørre Somre, naar der mangler Vand til Badning. Vi have allerede i Slutningen af det XI Capitel havt Leilighed til at omtale Midler imod Utøi i Almindelighed. Her maa tilføies, at foruden den anbefalede Renselse af Dueslag og Reder, skal man bestænke Gulvet med Vand, hvori Campher er opløst. I de Reder, hvori der ligger Eg eller Unger, lægger man et Stykke Campher af en Werts Størrelse, og naar Ungerne begynde at sætte Fjer, drypper man enhver af dem en Draabe brun Tran paa Hovedet; denne udbreder sig siden videre over hele Kroppen og er selv de Gamle tjenlig, naar de sætte sig paa Ungerne. De Steder, hvor der er frisk rindende Vand nok i Omegnen og aabne Kil-

der, spores ikke til denne saakaldte Lufesyge, hvis Plageaander sandsynligviis ere Midder.

Nogle pleie i saadanne Beholdere, hvor Utøi findes, om Aftenen at indlægge linnede Klæder, paa hvilke og under hvilke da Utøiet befinder sig om Morgenens. Men dette Middel er ikke tilraadeligt, da Duerne blive bange for slige Klude. Man gjør rigtigst i, at besørge Dueslaget flittigt reengjort, hyppigt strøe frist Sand og dernæst bestænke Gulv, Stolper, Bægge o. s. v. med en Lüd, der tillaves af Malurt kogt i Vand. Med saadant koldt Malurtvand kan man ogsaa hidsætte et Kar, hvori Duerne kunne bade sig. Det skal være et sikkert Middel imod alstens Utøi og skader ikke Duerne.

Foruden de nævnte Sygdomme og Plager, som vor Autor har omhandlet, gives endnu et Par sær-egne Tilfælde, hvilke vi finde det Pligt her at berøre.

Undertiden henfalde Duerne i et Slags *Melanchoi*. De ere nedslagne, æde lidt, lægge Hovedet tilbage over Bingerne og synes at hensygne, uden at man er istand til at opdage noget egentligt Spor til Sygdom, indtil de endelig falde hen. Aarsagen er enten sort, tykt Blod, eller Længsel efter en Mage — som oftest det sidste. Man søge at fortynde deres Blod, hvilket — hvor latterligt det end synes — kan skee ved at aabne en Aare under Bingerne; og for Kjærlighedssygen er der neppe andet Raad, end at forskaffe dem en passende Mage, saa taber Lungfindigheden sig i saa Dage.

Fremdeles kan det stundom træffe sig, at en Due har slugt en lille Steen eller andet Saadant, som den ikke kan fordøie og som kan forarsage Døden. Man bliver opmærksom derpaa derved, at den syge Due har en stor haard Kro, skjøndt den ikke tager Føde til sig. Kropduer ere især udsatte for dette Tilfælde. Man har ikke Andet at gjøre, end at tage en skarp Pennekniv, bortffjærer en Tomme bredt Fjerene midt paa Kroen, gjør et lille Hul i den tynde Hud, saa stort at man kan faae en Finger ind, tømmer hele Kroen og sner med en fiin Naal og Traad Hullet igjen sammen. Stedet vaskes med Brændeviin, og et Plaster af Bodevox lægges derover. Duen maa ikke strax æde, og en Tidlang kun gives sparsom Føde; at drikke skader derimod ikke.

Endelig kan det vel ogsaa hændes, at en Due nu og da enten ved et Skud eller ved Fangsten brækker et Been. Skeer dette, maa man søge at bringe Knoften igjen i sin forrige Stilling, binder en tynd Klud derom, dog ikke for fast, over samme lægges Saugspaaner og dernæst igjen et lille Bind, hvorpaa den tilskadefomne Fod ofte overgives med Brændeviin. Efter otte Dages Forløb og naar der viser sig Hævelse, aabnes Bindet. Har der sat sig Blærer, oplippes disse, og Bindet paalægges atter. Om trent efter 14 Dages Forløb, naar Duen igjen begynder at træde paa Foden, aftager man Træet eller Spaanerne og binder blot en Lap omkring Foden.

XVI.

Om de fortrinligste Afændringer.

Vi have vel allerede i det II Cap. leveret Duernes almindelige Beskrivelse; men da man maaskee ogsaa onsker at høre Noget om de mangfoldige Afændringer, skulle vi her nævne de fortrinligste af disse, uden dog at gaae i yderste Detaille, hvilket — med stadigt Hensyn til dette lille Skrifts ringe Omfang og egentlige Hensigt — vilde lede os for vidt; thi Duerne tælle, som Prof. Prosch siger: „et overmaade stort Antal af Arter“, hvormeget mere da ikke af Afændringer, Varieteter osv. En Georgine er en Georgine, og en Hyazinth en Hyazinth; men hvo, uden maaskee en Handelsgartner, vilde vel belemre sin Hukommelse med alle de Blomsternavne, latinske og danske, hvormed Bedkommendes Priscouranter og Cataloger nu straaale og som aarlig maae forøges og kunne forøges i det Uendelige efter Blumisternes Lune og Indsald, ligesom Navnene paa Nutidens Polkaer og Valse.

Fra Klippeduen nedstammer Huusduen. Iblandt dennes Afændringer nævnes:

1) Maanedsduen, 2) Tumleren, 3) Dreierten, 4) Kropduen, 5) Trommelduen, 6) Parykduen, 7) Paaduen (Hugstjerten), 8) Mæfikken, 9) Postduen. Af disse holdes Maanedsduen og Tumleren almindeligst.

Den største af Dueslægten er Kronduen (*Columba coronata*), med en opreiststaaende Fjerkrone paa Hovedet. Den findes paa Sunda = Derne, og er næsten saa stor som en Kalkunhane. Den mindste af Slægten er Spurve duen (*Columba passerina*), der lever i Sydamerika, ogsaa i Nordamerika og Vestindien, og er ikke større end en Lærke. Den henhører til Turtelduerne, hvoriblandt ogsaa kan nævnes Skoggerduen (*C. risoria*), der lever især i Ostindien, og Vandring = Duen (*C. migratoria*), hjemmehørende i det nordøstlige Amerika.

(Om Ringduen bemærker Dr. Kjørboelling i Tillæget til sit fortjenstlige Skrift „Danmarks Fugle“, at man vel har bragt den til at flyve ud og ind, men aldrig til at yngle med tamme Duer, ikke engang til at parre sig med dem. — Ligeledes anfører han om Skovduen, at den, taget ung fra Reden og opfodt, yngler i Fangenskab. En Hun, parret med en Huusdue, havde 5 Gange Unger i een Sommer, men de døde stedse 2 a 3 Dage gamle; et tæmnet Par af den vilde Due derimod opfødte deres.)

Saa vel i det IV. som i det X. Capitel have vi allerede omtalt Duernes Parring. Henviende hertil, ville vi dog endnu tilføie nogle almindelige Betragtninger med Hensyn til Yngelen.

Duen lægger i Reglen 2, sjelden 3 og endnu sjeldnere kun 1 Æg. Allerede paa det første Æg bliver Hunnen siddende, men ruger egentlig først, naar det andet er lagt. I Middagsstunden, sædvanlig fra Kl. 10 Form. til 3 Efterm., afløses hun af Hannen og benytter Friheden til at mætte, bade, sole og pudse sig. Bliver Tiden Hannen for lang, udtaler han sin Utilfredshed, vel ogsaa Længsel, ved klagende Hyl, hvad Hunnen undertiden ogsaa gjør, naar hun vil afløses. Om Natten sover Hannen paa Kanten af Reden eller tæt ved samme, for at beskytte sin Hustru imod Fare og Forstyrrelse, og tæller ikke engang, at en anden Due nærmer sig hende. — Rugetiden varer sædvanlig 17, undertiden kun 16, men stundom ogsaa 18 Dage. Omkommer Hannen i Rugetiden, da udruger Hunnen undertiden Æggene og mader Ungerne; men som oftest forlader hun Æggene og foder Ungerne saa slet eller aldeles ikke, at de gaar tilgrunde. Ved en saadan Skilsmisse maa man naturligviis sørge for, at den Rugende har Foder og Vand nok i Nærheden. Man har i saa Tilfælde Exempler paa, at Hannen alene har udruget Æggene og opklækket Ungerne. Ungerne, hvoraf den i det sidstlagte Æg gjerne

krøber 2 Dage senere ud end den anden, see just ikke smukke ud og sidde ved Eiden af hinanden med fra hinanden bortvendte Næb. Efter 4 Ugers Forløb forlade de Reden og flyve snart derefter ud, men blive dog endnu en Tidlang fødte og førte af de Gamle. Nu gjøre disse Anstalter til en anden Røgning, og ere de ret ivrige, begynde de strax, naar Ungerne have forladt Reden. At tage Ungerne af Reden og selv made dem med udblødte Urter, for at bevirke en hurtigere ny Parring, er ikke Umagen værd og mislykkes let.

Man har ogsaa forsøgt at benytte den kunstige Udrugning (Ruge-Dvne); men Forsøgene ere, saavidt vides, mislykkede, især fordi man har valgt en altfor høi Barmegrad. Bar imidlertid Udflækningen lykkedes, er det dog tvivlsomt, hvorvidt Dylækningen havde givet et heldigt Resultat; thi det er vanskeligt at finde et Surrogat for det osteagtige Stof, hvormed de gamle Duer made deres Unger. Desuden vil man paastaae, at de i Rugeovnen udflækkede Unger kun due til at spise, men ere usfikkede til videre Forplantning.

XVII.

D u e f u n s t e r .

Som et Slags Tillæg ville vi her endnu tilsidst hidsette nogle saakaldte „opdagede Hemmeligheder“, Duerne vedkommende. Vi ville ikke indestaae for deres Paalidelighed, men maae overlade til Enhvers Tro, Erfaring og sunde Mennekesforstand at benytte det Meddelte efter Omstændighederne med varlig Kritik.

1. At fastholde og lokke Duer.

Man udrykker Halefjer, smaahaffer dem, blander dem med Meel og Biffer, og lader Duerne æde Blandingen. Stedet, hvor Fjerene ere udtrukne, bestryges med en Salve, tillavet af enhver Dues eget

Starn udrørt i Bomolie. Førend den første Udflugt, der bør stee en Regndag, gives dem en Haandsfuld Foder af Hampefrø, Anis, Kommen og Røn, der tilligemed et Stykke Leer fra Bagerovnen, en Haandsfuld Salt, Urin og et Glas Brændeviin laves til en Deig. Udenfor Slaget strøes slittigt Byg, udblødt i Honning. Dette holder de egne Duer til Stedet og hidloffer fremmede.

2. At fange Duer med Hænderne.

Ny Hvede koges med pulveriseret Myserod (Helleborus) indtil Kornet brister. Denne Hvede kastes paa et Sted i Skoven, hvor Duer og andre Fugle pleie at opholde sig. Man skjuler sig i et Baghold. Naar Fuglene æde af den præparerede Sæd, blive de fortumlede og lade sig lettelig fange.

Flere Planter have denne narkotiske Egenkab, og det endnu i høiere Grad end nævnte, og ere blevne anvendte til hiin lystige Duesfangst. Dertil hører f. Ex. den farlige Nux vomica, Krageoie.

3. At trække Andres Duer til sig ved sine egne.

Leer æltes i Urin til en Deig, hvoraf smaa Brød (Kugler) laves, efterat nogen Campherolie er tilsat. Brødet overstryges med Fennikel, Kommen og Wexter. Vede Duerne deraf, føre de Lugten med sig, friste andre Duer og hidlokke dem saaledes.

Bygmeel og tørrede revne Figner sammenrørt med Honning og givet Duerne, bringer dem tilbage til Slaget.

Det er ogsaa godt at bestryge deres Binger med Campher, eller at strø Markkommen for dem.

4. At bringe Andres Duer til at forlade Slaget.

Dette er en styg Kunst, hvis den er virkelig. Kaster man Uglefjer, en Hare- eller Gaasfod, eller Glas i Slaget, saa skulle Duerne ikke blive deri.

5. At forskaffe sig Duer af smuk Farve.

Vil man have grønne glindsende Duer, tager man en Gjedde = Galle og bestryger dermed Dueæggene. Vil man have guldgule, purpurrode eller alskens brogede Farver, bemaler man Eggene med disse Farver. Der paa staaes, at en Godseier erholdt overordentlig smukke Duer af Papegoie Farver derved, at han malede alle sine Duer efter Behag med de skønneste Farver paa Brystet, Kroppen og Vingene, men Hunduerne maatte være af den rene hvide Farve og ingen fremmede eller ubemalte Duer kom ind paa Slaget.

6. At forvandle Turtelduen og hvide Duers Farve.

I Prof. Halle's Magie er dette Kunststykke angivet saaledes:

Duen sættes i et dertil indrettet tæt Kar, som foroven har et Dæksel, der er delt i to Stykker og i Midten har et Hul, hvorigjennem Duens Hoved netop kan gaae. Delingen af Laaget bevirker, at Fuglens Hals uden at beskadiges kan omslutes, saa at naar begge Stykker slutes sammen Duen har ligesom en spansk Kappe om sig. Paa Bunden af Karret anbringes en Unze ulædset Kalk og 2 Qvintin Salmiak. Af de sig udviklende flygtige alkaliske Dampe antage Fjerene i Løbet af 2—3 Minuter alle slags Farvenuancer. (Blomster kunne paa lignende Maade bringes til at skifte Farve.)
